

Európska únia
Európsky sociálny fond

**Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt
je spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a štátneho rozpočtu
SR.**

Metodika na stanovenie kvalifikačných štandardov

Štátny inštitút odborného vzdelávania, Bellova 54/A, 837 63 Bratislava
Tel.00421 2 54 77 67 74, www.siov.sk

ŠIOV 2013

***Metodika na stanovenie
kvalifikačných štandardov***

**Mgr. Irena Fonodová
RNDr. Mária Hrušovská
Ing. Irena Jankovičová
Ing. Gabriela Jakubová
Doc. Ing. Pavel Kovařík, PhD.
PhDr. Mária Paveleková
Ing. Viera Žatkovičová**

Metodika vznikla v rámci Národného projektu „Tvorba Národnej sústavy kvalifikácie“.

Neprešlo jazykovou úpravou.

©Vydal Štátny inštitút odborného vzdelávania, Bratislava 2014

Obsah		Strana
	Úvodné slovo	3
1	Vzťah trhu práce k vzdelávaniu, odbornej príprave a všeobecne záväzným právnym predpisom	4
2	Kvalifikačný štandard - vzdelávací výstup/výsledok vzdelávania	12
3	Kvalifikačné štandardy pre úplnú a čiastočnú kvalifikáciu	15
4	Tvorba štruktúry kvalifikačných štandardov	18
4.1	Charakteristika kvalifikačného štandardu	18
4.2	Tvorba kvalifikačného štandardu	19
4.3	Usmernenie na stanovenie kvalifikačného štandardu	25
5	Vzťahy medzi štandardmi, kompetenciami, vzdelávacími výstupmi a sumatívnym hodnotením	28
6	Kvalifikačný štandard: Cukrár – úplná kvalifikácia	29
7	Kvalifikačný štandard: Cukrár v reštaurácii – čiastočná kvalifikácia	35
Príloha 1	Stupeň nadobudnutého vzdelania podľa ŠKOV - ISCED	41
Príloha 2	Vzťah medzi úplnou a čiastočnou kvalifikáciou (podporné informácie)	44
Príloha 3	Taxonómia cieľov	47
	Bloomova taxonómia	47
	Niemierkova taxonómia	49
	Kratwohlova taxonómia	51
	Simpsonova taxonómia	53
	De Blockova taxonómia	55
	Zoznam skratiek	57
	Terminologický slovník	59
	Použitá a odporúčaná literatúra	69

Úvodné slovo

Vážení kolegovia,

Štátny inštitút odborného vzdelávania (ďalej len „ŠIOV“) pripravil v rámci národného projektu „Tvorba Národnej sústavy kvalifikácií“ s podporou Európskeho sociálneho fondu túto metodiku, ktorá prináša návod na vytvorenie štruktúrovaného popisu odborných spôsobilostí pre výkon určitých pracovných činností v konkrétnom povolání. Tento popis je realizovaný prostredníctvom elementárnych prvkov Národnej sústavy kvalifikácií (ďalej len „NSK“) – vedomostí, zručností a kompetencií.

Naším zámerom je poskytnúť vám metodiku ako základný študijný prameň vo vzdelávaní a zároveň pomôcku, ktorá vám uľahčí náročnú prácu pri príprave kvalifikačných štandardov. Metodika je určená pre pedagogických a odborných zamestnancov, členov sektorových rád (zástupcovia profesijných a stavovských organizácií), ktorí budú v rámci Národnej sústavy kvalifikácií participovať na tvorbe kvalifikačných štandardov a ostatných pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí tvoria štátne a školské vzdelávacie programy a študijné programy vysokých škôl a programy ďalšieho vzdelávania. Metodickú príručku môžu využiť aj zamestnanci štátnej správy a samosprávy, úradov práce, rezortných ministerstiev a pod.

Jednotlivé kapitoly metodiky vás krok za krokom oboznámia s procesom ich tvorby, ponúknú vám praktické príklady a možnosti vypracovania ich jednotlivých častí.

Vieme, že tvorba kvalifikačných štandardov je pre ich tvorcov novou a vysoko odbornou činnosťou, ktorá je náročná, lebo vyžaduje dobrú znalosť konkrétneho povolania, pre ktoré sa mladí ľudia a občania SR pripravujú. Je podmienená hlbokými vedomosťami z oblasti analýzy povolania, štátnych a školských vzdelávacích programov ako aj študijných programov vysokých škôl, praktickými skúsenosťami zo vzdelávania mládeže a občanov SR, ako aj praktickými zručnosťami pri konkrétnom výkone pracovných činností.

Želáme vám do vzdelávania i aktívnej práce na tvorbe NSK veľa potrebného a zdravého optimizmu, vzájomné porozumenie a vysokú dávku tvorivosti. Veríme, že sa vám bude dariť vytvárať také kvalifikačné štandardy, ktoré otvoria brány škôl viacerým uchádzačom o štúdium a všetkým ľuďom, ktorí dobre ovládajú určitú prácu a pritom nemajú žiadny doklad o vzdelaní. V skutočnosti už tento problém má svoje riešenie. Tým je Národná sústava kvalifikácií.

Za riešiteľský tím

Ing. Gabriela Jakubová
vedúca pracovnej
skupiny pre metodológiu

1 Vzťah trhu práce k vzdelávaniu, odbornej príprave a všeobecne záväzným právnym predpisom

Medzi významné životné etapy každého jednotlivca¹ patrí prechod zo vzdelávacieho procesu do sveta práce, čo má vplyv na jeho budúcu pracovnú kariéru, ale aj na celkovú kvalitu života. Trh práce je miestom, kde dochádza k stretu dopytu po pracovnej sile s jej ponukou a ku konfrontácii požiadaviek zamestnávateľskej sféry s kvalitou disponibilnej pracovnej sily. Vstupná kvalita nastupujúcej pracovnej sily vyjadrená jej vybavenosťou potrebnými vedomosťami, zručnosťami a kompetenciami, ale aj v pripravenosti na plnohodnotné začlenenie sa do pracovného procesu a na ďalšie vzdelávanie, je determinovaná predovšetkým charakterom školskej prípravy. Vzdelávací systém tak vystupuje ako významný faktor predurčujúci budúce pracovné uplatnenie. Pre plynulý prechod zo vzdelávacieho systému na trh práce je predovšetkým nevyhnutné, aby vedomosti a zručnosti nadobudnuté v priebehu vzdelávania boli v súlade s požiadavkami a potrebami zamestnávateľov. Zároveň je dôležité, aby jednotlivci mali príležitosť na náležitú informačnú podporu pre zodpovedný výber odboru vzdelávania a školy.

V kontexte celoživotného vzdelávania (ďalej len „CŽV“) **medzi všeobecne záväznými právnymi predpismi v oblasti formálneho vzdelávania** patrí zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „školský zákon“) v znení neskorších predpisov, zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o VŠ“) **a v oblasti neformálneho a informálneho vzdelávania a učenia sa** zákon č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Pre zdravotnícke študijné odbory pripravujúce na výkon zdravotníckeho povolania² sa rešpektuje Nariadenie vlády SR č. 742/2004 Z. z.

Vzdelávanie na ZŠ, OU, SŠ (G, SOŠ, K) sa uskutočňuje podľa štátnych vzdelávacích programov a školských vzdelávacích programov. Vysokoškolské vzdelanie v študijnom odbore alebo v kombinácii študijných odborov sa získa štúdiom podľa akreditovaného študijného programu v tomto študijnom odbore alebo v kombinácii študijných odborov. Štátne vzdelávacie programy vymedzujú povinný obsah výchovy a vzdelávania v školách podľa školského zákona na získanie stupňa vzdelania a kvalifikácie a sú štruktúrované pre skupinu príbuzných odborov vzdelávania. Školský vzdelávací program je základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie na školách a musí byť vypracovaný v súlade s príslušným štátnym vzdelávacím programom už pre konkrétny odbor štúdia. Študijný program (bakalársky, magisterský, inžiniersky, umelecko-magisterský, doktorandský) je súbor vzdelávacích činností (prednáška, seminár, cvičenie, dizertačná práca, diplomová práca, projektová práca, laboratorné práce, stáž, exkurzia, odborná prax) a súbor pravidiel zostavených na získanie vysokoškolského vzdelania.

¹ Osoba, ktorá sa vzdeláva v systéme CŽV.

² Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 742/2004 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania v znení neskorších predpisov.

Vytvorenie **Národnej klasifikácie vzdelania** (ďalej len „NKV“) vychádza z potreby usporiadania všetkých študijných a učebných odborov a ich zameraní a študijných programov VŠ podľa jednotlivých hľadísk do systému podriadenému špecifickým rysom vecného obsahu klasifikovaného predmetu a všeobecným princípom klasifikačnej techniky. Vlastnosti klasifikácie umožňujú jednoduchú a pohotovú orientáciu v sústave vzdelávania a odbornej prípravy obyvateľov a jednotný spôsob kódovania súčasných študijných a učebných odborov a ich zameraní a študijných programov VŠ uvedených v **Štatistickej klasifikácii odborov vzdelania** (ďalej len „ŠKOV“) do stupňov dosiahnutého vzdelania s previazaním na **Medzinárodnú normu pre klasifikáciu štandardov vzdelávania** - The International Standard Classification of Education (ďalej len „ISCED“), ktorá patrí do medzinárodnej rodiny ekonomických a sociálnych klasifikácií Spojených národov. Tieto klasifikácie sa aplikujú v celosvetovej štatistike s cieľom zostavovať, zhromažďovať a analyzovať medzinárodne porovnateľné údaje. ISCED je referenčná klasifikácia pre organizovanie vzdelávacích programov a príslušných kvalifikácií podľa úrovni vzdelávania a odborov, nástroj na porovnanie, kompiláciu a prezentáciu štatistických údajov o vzdelávaní v rámci jednotlivých krajín ako aj medzinárodne, nástroj na konštruovanie, zostavovanie a určenie porovnateľných indikátorov a štatistík vzdelávania v jednotlivých krajinách a medzinárodne. Poskytuje obsah, definíciu a klasifikáciu štandardov. ISCED je štatistickou klasifikáciou založenou na vstupoch vzdelávania bez nadväznosti na povolania a kvalifikácie. ISCED je produktom medzinárodného odsúhlasenia a je prijatá členskými štátmi formálne na Generálnej konferencii UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Organizácia spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru).

Pre potreby trhu práce sú do NKV zapracované aj všetky študijné a učebné odbory a ich zamerania a študijné programy, ktoré v procese vývoja vzdelávacieho procesu boli zrušené.

V národnej NKV členenie vzdelávacích programov podľa dosiahnutého stupňa vzdelania je zabezpečené v ich číselnom označení na piatej pozícii. Programy vzdelávania do roku 2012 boli členené v rozsahu od „0“ do „9“, v súčasnosti sú rozčlenené do 20-tich úrovni s alfanumerickým označením od „A“ až „V“. Prepojenie ŠKOV - ISCED 97 s ISCED 2011 (novelizovaná verzia v súlade s EKR) je uvedené v **Prílohe č. 1. Táto príloha bude nevyhnutná pre potreby NSK**. Pri práci sa budú využívať všetky údaje vo vytieňovaných stĺpcoch (**5. pozícia v kóde odboru ŠKOV** – nová a ISCED 2011).

Európska komisia (ďalej len „EK“) ďalej odporúčala používať **Medzinárodnú normu pre klasifikáciu povolání ISCO-08** (NSP používa pre angl. termín „Occupation“ preklad „zamestnanie“. Podľa správnosti ide o „povolanie“) v záujme zabezpečenia porovnateľnosti údajov o povolaniach z členských štátov Európskej únie (ďalej len „EÚ“), uľahčenia medzinárodnej komunikácie o pracovných miestach a prehľadného porovnávania národných štatistík.

Vzťah ISCO-88 a ISCO-08 charakterizujú najmä zmeny v novej NKV. Od roku 2011 ISCO 88 nahradilo ISCO-08 vo všetkých relevantných štatistických zisťovaniach (vrátane sčítania obyvateľstva v roku 2011).

Pri zatriedovaní povolání podľa klasifikácie sa pri definovaní hlavných tried ISCO-08 používajú dve kritériá:

- **špecializácia zručností**, ktorá odzrkadľuje typ vedomostí, používané nástroje a zariadenie, spracovaný materiál a charakter produkovaného tovaru a služieb. Dôraz sa kladie na požadovanú kvalifikáciu na vykonávanie úloh, a nie na to, či zamestnanec, ktorý má konkrétne zamestnanie, je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní;
- **úroveň zručností**, ktorá je funkciou zložitosti a rozsahu zahrnutých úloh (pričom zložitosť má prioritu) a určuje ju:
 - a) charakter vykonávanej práce v zamestnaní vo vzťahu k charakteristickým úlohám a povinnostiam a dosiahnutá úroveň vzdelania potrebná na plnenie úloh a povinností, definovaná v ISCED-11;
 - b) rozsah neformálnych pracovných školení alebo predchádzajúcich skúseností v príslušnom zamestnaní.

Zručnosti podľa ISCO-08 majú 4 úrovne náročnosti a budú sa využívať pri stanovení ich náročnosti:

- 1) Úroveň zručností 1** - zamestnania vyžadujú výkon jednoduchých a rutinných fyzických alebo manuálnych úloh. Pre kompetentný výkon je požadované ukončené základné vzdelanie. Pre určité zamestnania môže byť požadované krátke zaškolenie.
- 2) Úroveň zručností 2** - zamestnania vyžadujú plnenie úloh ako obsluha strojov a elektronických zariadení; riadenie vozidiel; oprava a údržba elektrických a mechanických zariadení; manipulácia, objednávanie a uchovávanie informácií. Požadujú sa pomerne rozvinuté matematické zručnosti, gramotnosť, dobré komunikačné zručnosti a vysoký stupeň manuálnych zručností. Požadované vedomosti a zručnosti sú obvykle získané ukončením stredoškolského vzdelania v súlade so školským zákonom alebo špecializovaného odborného vzdelávania ako nadstavby stredoškolského vzdelania. V niektorých prípadoch skúsenosti a prax môžu nahradiť formálne vzdelanie.
- 3) Úroveň zručností 3** - zamestnania zahŕňajú plnenie technických a praktických úloh, ktoré požadujú rozsiahly súbor vecných, technických a procedurálnych vedomostí v špecializovanom odbore. Požaduje sa vyššia úroveň gramotnosti a dobre rozvinuté komunikačné zručnosti, vrátane schopnosti pochopiť zložitý písomný materiál, pripraviť faktické správy a komunikovať s ľuďmi v krízových situáciách. Vedomosti a zručnosti sú obvyčajne získané ako výsledok ďalšieho štúdia po ukončení stredoškolského vzdelania za obdobie 1 – 3 rokov. V niektorých prípadoch môžu rozsiahle relevantné pracovné skúsenosti a dlhodobý pracovný výcvik nahradiť formálne vzdelanie.
- 4) Úroveň zručností 4** - zamestnania na úrovni zručností 4 zahŕňajú plnenie úloh, ktoré vyžadujú komplexné riešenie problémov a rozhodovanie na základe rozsiahlych teoretických a praktických vedomostí v určitom špecializovanom odbore. Požaduje sa vysoká úroveň gramotnosti a vynikajúce komunikačné zručnosti, vrátane schopnosti pochopiť komplexné textové materiály a komunikovať prostredníctvom komplexných koncepcií, kníh, správ a prezentácií. Vedomosti a zručnosti sú obvyčajne výsledkom 3-6 ročného štúdia na VŠ, ktoré vedie k získaniu bakalárskeho alebo vyššieho titulu (úroveň ISCED 5 alebo vyššia). V niektorých prípadoch skúsenosti a prax môžu nahradiť formálne vzdelanie.

Štatistická klasifikácia zamestnaní SK ISCO-08³ vznikla v rámci projektu NSP a bola vydaná vyhláškou Štatistického úradu SR č. 516/2011. Počnúc rokom 2012 sú všetky subjekty povinné túto klasifikáciu používať.

Predchádzajúca slovenská verzia klasifikácie známa pod názvom Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností (OKEČ) bola nahradená revidovanou **Štatistickou klasifikáciou ekonomických činností SK NACE rev. 2** (SK NACE vyhláška 306/2007 ŠÚ SR) a je plne harmonizovaná s jej európskou verziou NACE⁴ Revision 2 vydanou Nariadením Európskeho Parlamentu a Rady č. 1893/2006. Používanie tejto klasifikácie, respektíve od nej odvodenej národnej verzie, je v oblasti štatistiky záväzné pre všetky členské štáty Európskej únie. Dôvodom pre rozsiahlu revíziu bola snaha zohľadniť v nej technologické a štrukturálne zmeny v ekonomike, ako aj zabezpečiť porovnateľnosť ekonomickej štatistiky nielen na európskej, ale aj na medzinárodnej úrovni.

Integráciou všetkých medzinárodných klasifikácií (najmä ISCED a ISCO), vznikol nový metarámec **Európsky kvalifikačný rámec**. Má 8 referenčných kvalifikačných úrovní, ktoré sú popísané podľa vedomostí, zručností a kompetencií.

Tieto základné prvky sa budú využívať aj v **Národnom kvalifikačnom rámci**. Význam Národného kvalifikačného rámca (ďalej len „NKR“) v SR nemožno merať len z hľadiska prínosu pre proces implementácie EKR. **Pre národnú úroveň predstavuje jednoduchý, prehľadný, po úrovniach štruktúrovaný model existujúceho kvalifikačného systému, v ktorom sú do jednotlivých kvalifikačných úrovní zaradené všetky existujúce kvalifikácie.**

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Národný kvalifikačný rámec (NKR) je nástroj na porovnávanie kvalifikácií prostredníctvom ich referencovania voči Európskemu kvalifikačnému rámcu a nástroj podporujúci ich prenos a uznávanie v európskom priestore.

Národný kvalifikačný rámec obsahuje úrovne klasifikácie kvalifikácií podľa súboru kritérií pre dosiahnuté vedomosti, zručnosti a kompetencie a je prepojený na úrovne Európskeho kvalifikačného rámca.

Kľúčovou základňou pri tvorbe a rozvoji kvalifikácií v systéme vzdelávania a odbornej prípravy založenej na vzdelávacích výstupoch/výsledkoch vzdelávania je **Národná sústava povolání** (ďalej len „NSP“). Národné štandardy zamestnaní sú stavebnými blokmi pre tvorbu kvalifikácií. Tieto štandardy sú vytvorené zamestnávateľmi,

³ **SK ISCO-08** – nová Štatistická klasifikácia zamestnaní vydaná Vyhláškou Štatistického úradu 516/2011 Z.z. **Medzinárodná štandardná klasifikácia zamestnaní ISCO-08** - má 4-stupňovú hierarchickú štruktúru, na základe ktorej je možné všetky pracovné miesta agregovať do 436 podskupín, 130 skupín, 43 tried a 10 hlavných tried. Každá kategória klasifikácie je vymedzená charakteristickými pracovnými úlohami, ktoré zahŕňa.

⁴ Statistical Classification of Economic Activities in the European Community.

prekonzultované s ďalšími relevantnými partnerskými inštitúciami a schválené Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

NSP určuje požiadavky na odborné zručnosti a praktické skúsenosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na trhu práce. Jej centrom sa stal **Register zamestnaní** vytvorený z národných štandardov zamestnaní, ktoré opisujú požiadavky zamestnávateľov kladené na kvalifikovaný výkon zamestnaní. Na povolanie sa ľudia pripravujú v kontexte celoživotného vzdelávania formálnou, neformálnou alebo informálnou vzdelávacou cestou (od základných škôl cez vysokoškolské/univerzitné štúdium až po učenie sa napríklad na pracovisku).

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Národnú sústavu povolání (NSP) definuje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v znení § 35a ako ucelený informačný systém opisu štandardných nárokov trhu práce na jednotlivé pracovné miesta. Národná sústava povolání určuje požiadavky na odborné vedomosti, zručnosti a schopnosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce.

Cieľom **Národnej sústavy kvalifikácií** (ďalej len „NSK“) je vytvoriť systémové riešenie, ktoré bude v kontexte CŽV podporovať porovnanie vzdelávacích výstupov/výsledkov vzdelávania (ďalej len „VV“) dosiahnutých rôznymi formami vzdelávania, čo umožní uznávanie skutočných vedomostí, schopností a zručností nezávisle na formách vzdelávania, prenos požiadaviek trhu práce do vzdelávania, informovanie verejnosti o všetkých celoštátne uznávaných kvalifikáciách, porovnateľnosť kvalifikačných úrovní v SR a ostatných členských krajinách EÚ.

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Národnú sústavu kvalifikácií (NSK) definuje zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako verejne prístupný register, ktorý obsahuje popis čiastočných a úplných kvalifikácií rozlišovaných a uznávaných v Slovenskej republike, požadovaných na výkon pracovných činností pre dané povolanie vo forme kvalifikačných štandardov a hodnotiacich štandardov.

Základným prvkom NSK sú VV. Aby bola NSK zrozumiteľným a využiteľným systémom, ktorý má umožňovať porovnateľnosť VV, musia byť tieto výstupy/výsledky popísané štandardizovaným spôsobom, v čo najjednoduchšej štruktúre a pomocou prvkov, ktoré bude možné pri úpravách a aktualizáciách ľahko zamieňať.

NSK bude tvoriť popis⁵:

- **úplných kvalifikácií** (spôsobilosť vykonávať určité povolanie, prípadne viacero povolání, ktoré by mali byť obsiahnuté v NSP)⁶;
- **čiasočných kvalifikácií** (spôsobilosť vykonávať určitú pracovnú činnosť alebo ucelený súbor pracovných činností umožňujúcich pracovné uplatnenie sa)⁷;
- **kvalifikačných štandardov** – štruktúrovaný popis požiadaviek na príslušnú kvalifikáciu;
- **hodnotiacich štandardov** ⁸ - súbor kritérií a postupov pre overovanie požiadaviek na kvalifikáciu;
- **úrovní NKR**, ktoré budú rešpektovať úrovne definované slovenským vzdelávacím systémom a zároveň hľadať vhodný ekvivalent definovaný Európskym kvalifikačným rámcom⁹;
- **kvalifikačných smerov**, ktoré budú rešpektovať členenie do skupín odborov používaných v slovenskom vzdelávacom systéme;
- a pod.

Pre podporu využívania NSK v praxi by mala byť vytvorená metodika tvorby vzdelávacích modulov pre čiastočné kvalifikácie, na základe ktorej bude vytvorená vzorka modulovo usporiadaných vzdelávacích programov vedúcich k získaniu kvalifikácie novo navrhnutými cestami, hlavne skladaním čiastočných kvalifikácií a na dosiahnutie vstupnej úrovne kvalifikácie vzdelávaním v programe, ktorý poskytuje vzdelávaniu bez kvalifikácie druhú šancu. Vytvorené vzdelávacie moduly by síce nemali byť súčasťou NSK, mali by však z vytvorených prvkov NSK vychádzať. Zaisťovala by sa tak spätná väzba pre tvorcov kvalifikačných a hodnotiacich štandardov a stali by sa názorným dokladom ich využiteľnosti na podporu ďalšieho vzdelávania na stredných školách.

Vzdelávanie a odborná príprava budú vždy navzájom prepojené s trhom práce. Preto pri tvorbe Národnej sústavy kvalifikácií je potrebné veľmi starostlivo rozlišovať medzi povoláním, zamestnaním a prácou (pracovná činnosť).

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Povolanie je štandardizovaný súhrn pracovných činností podľa ich obvyklého zoskupenia na trhu práce, ktorých výkon predpokladá určitú kvalifikáciu, ktorá sa získava vzdelávaním v školách.

⁵ Vid' Metodika na tvorbu NSK.

⁶ Vid' Metodika na tvorbu úplných a čiastočných kvalifikácií.

⁷ Vid' Metodika na tvorbu úplných a čiastočných kvalifikácií.

⁸ Vid' Metodika na stanovenie hodnotiacich štandardov.

⁹ Vid' Metodika na tvorbu NKR.

Zapamätajte si.

Pojem **profesia** zdôrazňuje, že pracovná činnosť je vykonávaná vzhľadom k získanej odbornej kvalifikácii v systéme odborného vzdelávania a prípravy (OVP). Vykonávané činnosti v značnej miere určujú spoločenské, občianske a pracovné postavenie človeka. Povolanie predpokladá ovládanie určitých techník, pracovných operácií a manipulácií a príslušných teoretických poznatkov. Existuje niekoľko tisíc povolání.

Povolanie je v NSP štruktúrované z pohľadu zamestnania. Špecifikuje:

- pracovné činnosti;
- pracovné podmienky;
- príklady práce;
- kvalifikačnú úroveň, odborný smer a SK-ISCO, do ktorého povolanie patrí;
- zdravotné požiadavky;
- kvalifikačné požiadavky (relevantná školská príprava, ďalšie vzdelávanie);
- požadované certifikáty či povinnú prax, zodpovedajúcu kvalifikáciu z Národnej sústavy kvalifikácií;
- požadované vedomosti, zručnosti a kompetencie;
- priemerné mzdy a voľné miesta na slovenskom trhu práce a pod.

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Zamestnanie v znení § 6 ods. (3) zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti je definované ako vykonávanie zárobkovej činnosti zamestnancom. Ide o súbor pracovných úloh a povinností, ktoré vykonáva poverený zamestnanec a častokrát sú charakterizované vysokým stupňom podobnosti.

Prácu duševnú ako aj fyzickú vynakladajú ľudia, ktorí sú pracovnou silou v procese výroby. Ľudská činnosť, kvalita a množstvo práce sú ovplyvnené fyzickými a duševnými schopnosťami človeka. Ide o ľudský kapitál, ktorý má dve obdobia:

- teoretické a odborné vzdelávanie;
- praktická príprava.

Osojte si nasledujúcu terminológiu.

Pracovná činnosť - práca je cieľavedomá ľudská činnosť zameraná na tvorbu statkov a služieb, ktorú uskutočňuje človek v závislosti od vrodenných a získaných fyzických a duševných schopností, vedomostí a zručností. Kvalita práce závisí od vedomostí, vzdelanosti, kvalifikácie a produktívnosti.

Podľa toho, či si pracovná činnosť vyžaduje špeciálnu prípravu alebo nie, sa práca môže členiť na:

- kvalifikovanú;
- nízko kvalifikovanú;
- nekvalifikovanú.

Pracovná sila je schopnosť človeka pracovať; teda súhrn jeho fyzických a duševných dispozícií, ktoré používa pri výrobe materiálnych statkov, je hlavným, aktívnym a nevyhnutným výrobným činiteľom. Nositeľom pracovnej sily je zamestnanec.

Zapamätajte si.

Pri tvorbe kvalifikačných a hodnotiacich štandardov treba vychádzať zo všetkých relevantných informácií a údajov – **vzdelávacie a študijné programy, NKV, SK ISCO-08 (najmä úroveň a špecializácia zručností), ISCED-11, kreditné systémy ECTS a ECVET, Register zamestnaní v NSP, SK NACE rev. 2** a pod. Platí, že existuje reálny vzťah medzi kvalifikačnou úrovňou NSK – NKR - NSP, NKV, SK ISCO-08, ISCED-11, referenčnou úrovňou EKR, ECTS, ECVET a kompetenčným profilom v ŠkVP.

2 Kvalifikačný štandard - vzdelávací výstup/výsledok vzdelávania

V Európe a na celom svete sú vzdelávacie systémy rôzne. Aj vnútorná diferenciácia je evidentná vzhľadom k procesu a organizácii hodnotenia, typológii certifikácie, organizácii školských zariadení, prístupu k riadeniu vyučovacieho procesu a pod. Táto rozmanitosť spôsobuje ťažkosti pri chápaní a porovnaní kvalifikácií v rôznych krajinách. Napriek tomu, že ich názvy môžu byť podobné alebo rovnaké, môžu mať rôzny popis a obsah. Spôsob, ktorý nám umožní urobiť v kvalifikáciách prehľad, pochopiť ich a vzájomne porovnať, je popísať ich vo vzťahu ku vzdelávacím výstupom/výsledkom vzdelávania.

Vzdelávacie výstupy/výsledky vzdelávania (VV) predstavujú štruktúrovaný popis spôsobilostí (odborné, všeobecné, kľúčové) nevyhnutné pre výkon určitej pracovnej úlohy, činnosti alebo súboru činností. VV znamenajú presun učiaceho sa od vstupu a obsahu vzdelávania k jeho výstupu - výsledku (jednotlivec je schopný úspešne zvládnuť učivo). **Každý VV je vo svojej podstate výkonový štandard.**

Osvojte si nasledujúcu terminológiu. Umenie a kvalita efektívnej práce spočíva v zrozumiteľnej komunikácii.

Vzdelávacie výstupy/výsledky vzdelávania sú stanovenia o tom, čo jednotlivec vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis vedomostí, zručností a kompetencií (odborné, všeobecné) nevyhnutných pre výkon určitej pracovnej úlohy, činnosti alebo súboru činností v danom povolání alebo skupine príbuzných povolání.

(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)

Výkonový štandard musí odpovedať na otázku „Čo má jednotlivec vedieť (kognitívna oblasť), čomu musí porozumieť (kognitívna¹⁰ a afektívna oblasť), čo má urobiť (afektívna a psychomotorická oblasť)“, aby splnil úlohu a preukázal svoj výkon.

VV sú teda jasné stanovenia o tom, čo má jednotlivec dosiahnuť alebo preukázať po ukončení procesu vzdelávania a ako to preukáže. Budú slúžiť pre účely tvorby kvalifikačných a hodnotiacich štandardov.

VV týkajúce sa získania, potvrdenia a uznania konkrétnej kvalifikácie (úplnej, čiastočnej), ktoré jednotlivec preukazuje až po ukončení celého vzdelávacieho programu v oblasti formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania a učenia sa (kurzu, modulu) voláme **kvalifikačný štandard** (ďalej len „KŠ“).

¹⁰ Rozumová zložka vzdelávania.

Pod pojmom **štandard** ¹¹ sa rozumie požadovaná a záväzná charakteristika kvantitatívnych alebo kvalitatívnych vlastností určitého objektu alebo javu. Obrazne povedané, štandard je v určitej výške postavená latka, ktorú je potrebné preskočiť, aby výkon (v tomto prípade skok do výšky) mohol byť považovaný za vyhovujúci.

Typológia a kategorizácie VV je nasledovná:

- VV založený na teoretickej alebo výskumnej formulácii;
- VV založený na rokovaní medzi zamestnávateľmi a relevantnými inštitúciami;
- VV prevzatý odinakaďal'.

VV založené na správnom prístupe sa stanovujú pre všeobecné, odborné a univerzitné vzdelanie. Sú súčasťou profilácie jednotlivca každého vzdelávacieho a študijného programu. Sú predmetom hodnotenia výkonu jednotlivca po ukončení vzdelávania ako **kvalifikačný štandard**.

Nasledujúca tabuľka uvádza prehľad, kde všade môžeme aplikovať alebo využiť VV.

Kde môžeme nájsť VV	Účel VV v danom dokumente
Štandardy zamestnaní	Definujú úlohy a očakávania v danom povolání. Slúžia ako základ pre definovanie pracovnej praxe, ďalšieho vzdelávania, nábora pracovnej sily, systém posúdenia a hodnotenie výkonu, ale tiež ako sociálny dialóg. Sú súčasťou profilu povolania, procesu nábora pracovnej sily, systému merania výkonu práce. Štandardy zamestnaní sa môžu použiť na definovanie kvalifikácií – kvalifikačných štandardov.
Vzdelávacie programy Študijné programy	Definujú očakávania z každej vzdelávacej aktivity. Slúžia ako manuál pre učiteľov vo vzdelávacom procese, pri výbere metód a foriem vyučovania, a pod., informujú jednotlivcov o tom, čo sa majú učiť, čo majú urobiť, ako budú hodnotení – skúšaní po ukončení vzdelávacej aktivity a po ukončení vzdelávania. VV sú stanovené v profile jednotlivca ako kvalifikačný štandard, sú súčasťou vzdelávacích štandardov (obsahový a výkonový štandard) a hodnotiacich štandardov. Sú súčasťou systému poradenstva.

¹¹ **Štandard** je stupeň dokonalosti požadovaný pre určitý účel alebo akceptovaný model (vzor, norma, miera), s ktorým sú reálne objekty a procesy rovnakého druhu porovnávané alebo merané.

Kde môžeme nájsť VV	Účel VV v danom dokumente
Kvalifikácie	Definujú celkové očakávania ľudí od uznanej kvalifikácie. Informujú zamestnávateľov o tom, akú kvalifikovanú pracovnú silu potrebujú. Informujú jednotlivca o výbere ich vzdelávacej cesty a poradcov, aké kvalifikácie sú na trhu práce najviac aktuálne a požadované. Riadia a usmerňujú kvalifikačný systém (ktoré kvalifikácie chýbajú, ktoré sú nadbytočné, a pod.).
Národný kvalifikačný rámec	Definuje referenčné úrovne vzdelávania a kategorizuje rôzne typy a formy kvalifikácií podľa úrovni. Synchronizuje medzinárodné porozumenie kvalifikačných systémov. VV sú na jednotlivých úrovniach popísané ako kvalifikačné štandardy.
Kritériá hodnotenia	Definuje súbor kritérií a postupov pre overovanie požiadaviek na kvalifikáciu. VV sú základom pre stanovenie kritérií, metód a postupov hodnotenia vo vzdelávacích/študijných programov a NSK aj ako kvalifikačný štandard.
Národná sústava kvalifikácií	Definujú úlohy a očakávania v danej kvalifikácií. Slúžia ako základ pre definovanie vzdelávacích štandardov, pracovnej praxe, ďalšieho vzdelávania, nábora pracovnej sily, systém posúdenia a hodnotenie výkonu, ale tiež ako sociálny dialóg. Sú súčasťou profilu pracovnej sily, procesu nábora pracovnej sily, systému merania výkonu práce. VV sú na jednotlivých úrovniach popísané ako kvalifikačné štandardy.

Oficiálna výzva na vytvorenie kvalifikácií, ktoré sa môžu získať vysokoškolským štúdiom, bola zverejnená v komuniké na stretnutí ministrov školstva už v Berlíne v septembri 2003 (Berlínske komuniké). Celá situácia sa vyriešila prijatím Európskeho kvalifikačného rámca. NSK by mala byť pre vysoké školy a univerzity návodom pri tvorbe a úpravách študijných programov, pri vytváraní profilu jednotlivca a pri formulovaní dodatkov k diplomom. **Pri tvorbe kvalifikačných štandardov v terciárnom vzdelávaní sa bude postupovať cestou stanovovania vzdelávacích výstupov/výsledkov vzdelávania – kvalifikačných a hodnotiacich štandardov.** Hoci pojem kvalifikácia sa v terciárnom vzdelávaní bežne používa, nie je v súčasnosti jednoznačne právne definovaný vo väzbe na vzdelávacie výstupy/výsledky vzdelávania.

3 Kvalifikačné štandardy pre úplnú a čiastočnú kvalifikáciu

Hlavné prvky Národnej sústavy kvalifikácií vrátane procesov jej tvorby a využívania sa členia do dvoch kategórií:

- **úplná kvalifikácia** (ďalej len „ÚK“) – spôsobilosť pracovnej sily riadne vykonávať všetky pracovné činnosti v určitom povolání (napr. cukrár v rámci povolania cukrár, kuchár v rámci povolania kuchár, bytový architekt v rámci povolania architekt, chirurg v rámci povolania lekár a pod.). Úplná kvalifikácia sa získava najmä vo formálnom systéme vzdelávania ukončením kompletného vzdelávacieho programu záverečnou skúškou, maturitnou skúškou, absolventskou skúškou alebo ukončením študijného programu štátnou, rigoróznou skúškou alebo dizertačnou skúškou. Jednotlivci získavajú počiatočnú kvalifikáciu. ÚK, ktoré nie sú poskytované v systéme formálneho vzdelávania, možno získať aj vzdelávacou cestou neformálneho vzdelávania (napr. 5163 Pracovník pohrebnej služby a balzamovač podľa SK ISCO-08). V takom prípade je potrebné v hodnotiacom štandarde rozhodnúť o skúške, ktorá potvrdí ÚK, type dokladu potvrdzujúceho ÚK – výstupný certifikát, kvalifikačnej úrovni NSK a pod. V každom prípade je nevyhnutné o tejto skutočnosti informovať Národnú radu pre vzdelávanie a kvalifikácie a osobitne MŠVVaŠ SR, iniciovať zmenu v legislatíve a pod.;
- **čiastočná kvalifikácia** (ďalej len „ČK“) – spôsobilosť pracovnej sily riadne vykonávať pracovnú činnosť alebo súbor pracovných činností v určitom povolání, prípadne v dvoch alebo viacerých (napr. výroba jemného pečiva, príprava pokrmov studenej kuchyne, interiérový dizajn a pod.). Čiastočná kvalifikácia sa získava v systéme neformálneho vzdelávania (ďalšie vzdelávanie) ukončením akreditovaného modulu alebo kurzu záverečnou skúškou alebo v systéme informálneho učenia v súlade s hodnotiacim štandardom pred hodnotiacou komisiou.

Pokiaľ úplné kvalifikácie sa väčšinou získavajú a uznávajú v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov, **čiastočné kvalifikácie budú celkom novým produktom**. Je preto nevyhnutné na základe procesov a mechanizmov vytvorených v NSK prispôbiť aj právny rámec SR na získavanie a uznávanie čiastočných kvalifikácií. Mala by priniesť transparentnosť do neprehľadného množstva rôznych osvedčení a certifikátov, ktoré sú v súčasnosti udeľované jednotlivcom kurzov ďalšieho vzdelávania, mala by umožniť porovnateľnosť týchto osvedčení a garantovať zamestnávateľom opodstatnenosť informácií o obsahu čiastočnej kvalifikácie vzhľadom k ich požiadavkám a potrebám.

Vzťah medzi úplnou a čiastočnou kvalifikáciou (podporné informácie) je uvedený v **Prílohe č. 2**.

Nosnou kostrou NSK sú kvalifikačné a hodnotiace štandardy. Musia byť jednoducho, ale jasne a jednoznačne popísané. Preto bude v NSK bude každá úplná a čiastočná kvalifikácia popísaná dvojicou štandardov:

- **kvalifikačný štandard** – definuje súbor vedomostí, zručností a kompetencií požadovaných pre danú kvalifikáciu, to, čo jednotlivec má vedieť, chápať a byť schopný urobiť, aby ukončil proces učenia sa/vzdelávania;
- **hodnotiaci štandard** – definuje súbor kritérií, organizačných a metodických postupov na overenie dosiahnutých požiadaviek kvalifikačného štandardu.

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Kvalifikačný štandard úplnej kvalifikácie je norma, ktorá taxatívne určuje, čo jednotlivec vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia sa/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis vedomostí, zručností a kompetencií pre výkon konkrétnych pracovných úloh, činností alebo súboru činností za účelom získavania, potvrdenia a uznania konkrétnej úplnej kvalifikácie v danom povolání alebo skupine príbuzných povolaní.

Je obsahovým východiskom pre tvorbu vzdelávacích a študijných programov, východiskom pre určovanie vzťahu medzi jednotlivými čiastočnými kvalifikáciami, ktorý je založený na ekvivalencii vedomostí, zručností a kompetencií v relevantných úplných a čiastočných kvalifikáciách. Je uplatňovaný v oblasti formálneho a v niektorých prípadoch aj oblasti neformálneho vzdelávania.

Dôležitá informácia.

NSK ako systémový nástroj otvára cestu k inej dimenzii vzdelávania a učenia sa v SR. Už v rámci počítačného formálneho vzdelávania majú jednotlivci možnosť postupne, krok za krokom, získavať v priebehu vzdelávania čiastočné kvalifikácie (napr. zavedenie modulového prístupu vo vyučovaní, kde po absolvovaní modulu alebo súboru viacerých modulov môže jednotlivec v rámci hodnotenia preukázať svoju všeobecnú a odbornú spôsobilosť potvrdenú osvedčením. V prípade kritickej osobnej alebo životnej situácie môže využiť čiastočnú kvalifikáciu na trhu práce a v prípade zlepšenia všetkých podmienok sa môže vrátiť do systému na to miesto, ktoré opustil a pokračovať v štúdiu). Tento systém je ústretový hlavne pre zamestnávateľov, ktorí budú mať detailnejšie a jasnejšie informácie nielen o pokroku svojej budúcej pracovnej sily, ale aj o akceptovaní všetkých požiadaviek, ktoré stanovili formou kvalifikačných štandardov (napr. relevancia obsahu vzdelávania, praktická príprava, dodatky k vysvedčeniam nadobudnú novú transparentnejšiu dimenziu, lebo budú mať reálny základ a lepšiu vypovedateľnú hodnotu o postupne nadobúdanej kvalifikácii jednotlivcov).

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Kvalifikačný štandard čiastočnej kvalifikácie je norma, ktorá taxatívne určuje, čo jednotlivec vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia sa/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis vedomostí, zručností a kompetencií pre výkon konkrétnych pracovných úloh, pracovnej činnosti za účelom získania, potvrdenia a uznania konkrétnej čiastočnej kvalifikácie v danom povolání (alebo v dvoch alebo viacerých).

Je obsahovým východiskom pre tvorbu vzdelávacích a študijných programov, kurzov, modulov ďalšieho vzdelávania, profilu jednotlivca, východiskom pre určovanie vzťahu k príslušnej úplnej kvalifikácii, ktorý je založený na ekvivalencii vedomostí, zručností a kompetencií v relevantných úplných a čiastočných kvalifikáciách. Programy ďalšieho vzdelávania sa delia na kurzy a tie na moduly. Podľa veľkosti vzdelávacieho programu môžu kompetentné orgány rozhodnúť o tom, či program bude pripravovať iba na čiastočnú kvalifikáciu (takáto alternatíva existuje, ale je veľmi zriedkavá, nakoľko pre získanie danej úplnej kvalifikácie by bolo potrebné skoncipovať viac vzdelávacích programov) alebo v rámci programu budú čiastočné kvalifikácie poskytovať kurzy a moduly. Treba si uvedomiť rôzne vzdelávacie cesty – na čiastočnú kvalifikáciu môžu v rámci programu pripravovať moduly, kurzy (zložené z viacerých modulov), ak čiastočná kvalifikácia je na vyššej kvalifikačnej a kvalitatívnej úrovni (štandardná cesta neformálneho vzdelávania). Dokonca aj každý vzdelávací alebo študijný program pripravujúci pre úplné kvalifikácie vo formálnom vzdelávaní môže byť použiteľný za jasne stanovených podmienok a pri dobre nastavenom regulačnom mechanizme aj pre ďalšie vzdelávania.

4 Tvorba štruktúry kvalifikačných štandardov

Od väčšiny výrobkov a produktov určitej činnosti (napr. potravinárske výrobky, ložiská, automobily, stroje, prístroje, hotelové služby atď.) sa požaduje, aby spĺňali určité požiadavky, napr. na funkčnosť, kvalitu, presnosť, rozmery, bezpečnosť, bezchybnosť a pod., aby spĺňali určitý vopred stanovený štandard, normu, pričom splnenie týchto požiadaviek sa prísne kontroluje. Výrobcovia majú maximálny záujem, aby ich výrobky spĺňali predpísané kritériá, normy, štandardy, lebo v opačnom prípade sa stávajú nepredajnými, nepodarkami. Aj v oblasti výchovy a vzdelávania sa výkony jednotlivcov štandardizujú.

4.1 Charakteristika kvalifikačného štandardu

Pri **tvorbe kvalifikačných štandardov** je potrebné, aby boli dodržané tieto **požiadavky**:

- relatívna stabilita (aby platili približne 5 rokov);
- vedeckosť;
- komplexnosť (aby zahŕňali celý rozsah učiva, všetky jeho úrovne - zapamätanie, pochopenie, aplikáciu, analýzu, syntézu, hodnotenie a pod. pre oblasti - kognitívnu, afektívnu, psychomotorickú);
- fundamentálnosť (aby sa orientovali najmä na požiadavky a potreby trhu práce v súlade s NSP, aby boli nosnou kostrou a základom karty kvalifikácie);
- stupňovitosť (aby boli vyhotovené na rôznych kvalifikačných úrovniach napr. v troch variantoch: minimálny, priemerný, pokročilý);
- medzinárodná úroveň (aby boli porovnateľné s kvalifikačnými štandardami iných štátov, najmä patriacich do EÚ);
- objektívna a efektívna kontrolovateľnosť podľa vopred stanovených kritérií (napr. validita, primeranosť, praktickosť, rozsah a pod.);
- systemovosť (aby to bol otvorený systém, ktorý sa bude empiricky overovať, prehodnocovať, aktualizovať a potvrdzovať napr. najmenej raz za 5 rokov).

Kvalifikačné štandardy by mali spĺňať tieto **funkcie**:

- motivačnú: udržanie a zvyšovanie zamestnatel'nosti jednotlivcov vzdelávania;
- prognostickú: predvídanie a ovplyvňovanie vstupu osôb do vzdelávacích programov formálneho a neformálneho odborného vzdelávania a prípravy (OVP) alebo do zamestnania;
- informačnú: informovanie širokej odbornej a laickej verejnosti o možnostiach a formách štúdia, možnostiach získavania všeobecnej a odbornej kvalifikácie a jej zvyšovania, informovanie zamestnávateľov o príprave a kvalite potenciálnej pracovnej sily, o efektívnosti práce jednotlivcov/študentov, učiteľov, škôl;

- diagnostickú a regulačnú: štandardy plnia už svojou podstatou aj úlohu spätnej väzby, umožňujú diagnostikovať nedostatky v oblasti vzdelávania a trhu práce a tieto regulovať;
- porovnávaciu: pravidelné zisťovanie dosahovania štandardov umožňuje porovnávať subjekt vzdelávania (napr. školu, učiteľa, školy určitého typu, systém škôl a pod.) so sebou samým v čase na jednej strane, t. j. umožňujú určovať dynamiku vývoja efektívnosti vzdelávacej práce subjektu a aj porovnanie kvality tejto práce s inými subjektmi doma i v zahraničí a plánovanie potrieb trhu práce vo vzťahu k určovaniu kapacity vzdelávania a práce.

Je dôležité, aby si všetci tí, ktorí sa budú podieľať na tvorbe kvalifikačných štandardov, osvojili ich požiadavky a funkcie. **Kvalifikačný štandard je súčasťou Karty kvalifikácie.**

V oblasti vzdelávania a odbornej prípravy na povolanie sú dôležité **štandardy zamestnaní** - systém vedomostí, zručností, schopností, postojov, ktoré sú nevyhnutné pre výkon konkrétneho povolania. Hlavnú úlohu pri jeho tvorbe zohrávajú zväzy zamestnávateľov, priemyselné a obchodné komory alebo in podobné profesijné organizácie.

4.2 Tvorba kvalifikačného štandardu

Kvalifikačné štandardy ako normatívne výkony by mali byť, pokiaľ je možné, popísané jasne a zoradené v logickom poradí – od najjednoduchších po najzložitejšie. Vychádzajúc zo samotnej definície KK pri ich stanovení sa budú identifikovať tieto oblasti a v tomto poradí významnosti:

- ako prvú kognitívnu oblasť (vedomosti, intelektuálne zručnosti – uplatnenie logického, kreatívneho alebo intuitívneho myslenia, poznávacie schopnosti). Vedomosti zahŕňajú teóriu, princípy, pravidlá, obsah, atď., aby sa podporil kompetentný výkon úlohy alebo činnosti;
- ako druhú psychomotorickú oblasť (zručnosti, návyky). V kontexte OVP berieme do úvahy praktickú a kognitívnu zručnosť a návyky (manuálna zručnosť, šikovnosť, pohotovosť a používanie metód, materiálov, prostriedkov, nástrojov a prístrojov);
- ako tretiu afektívnu oblasť (postoje, city, hodnotová orientácia, sociálno-komunikatívne zručnosti a iné vlastnosti). Osvojenie si postojov je pre vzdelávanie a najmä prípravu na povolanie nesmierne dôležité, pretože vytvára pevné interpersonálne interakcie. Každé povolanie má, istým spôsobom, svoje hlavné postojevé dimenzie. V rámci plnenia úloh alebo činností sa prenášajú a odovzdávajú skúsenosti, informácie a poznatky, čím sa formujú aj osobnostné a medziľudské postoje. Napr. schopnosť, ktorá pozitívne alebo negatívne ovplyvňuje členov tímu, je významnou a v súčasnosti nevyhnutnou životnou zručnosťou na každom pracovisku.

Posledná identifikácia **opatrení a predpisov na bezpečnosť, hygienu, ochranu zdravia, životného prostredia**, atď. je tiež zásadným prvkom pri preukazovaní

výkonu. Avšak nie v každej úlohe alebo činnosti sú takéto opatrenia nutné. Sú aj úlohy a činnosti, pre ktoré sa nepožaduje identifikovať takéto opatrenia.

Kvalifikačné štandardy sa stanovujú v zmysle Európskeho kvalifikačného rámca pre **vedomosti, zručnosti a kompetencie** (ďalej len „VZK“). Tie tvoria vo vzdelávacích programoch formálneho vzdelávania profil jednotlivca.

Existuje veľa možností, ako zostaviť a usporiadať výsledky vzdelávacích procesov. Po diskusii medzi technickými odborníkmi a zamestnávateľmi zo všetkých krajín zúčastnených na tvorbe Európskeho kvalifikačného rámca sa dospelo k dohode, že sa bude rozlišovať medzi VZK ako základ kvalifikačného rámca, pretože je to najústálenejší spôsob kategorizácie VV. Kategorizácia vzdelávacích výstupov VZK nepochybne pomáha lepšie klasifikovať jednotlivé kvalifikačné úrovne. Mali by sa vnímať spoločne, nie izolovane. Prečítať jednu kvalifikačnú úroveň znamená prečítať všetky VZK spolu. Existujúce kvalifikácie sa budú značne odlišovať, pokiaľ ide o ich zameranie na VZK. Napríklad akademické kvalifikácie sa môžu viac sústreďovať na vedomosti, zatiaľ čo niektoré odborné kvalifikácie sa môžu viac zameriavať na zručnosti a kompetencie.

Indikácia kvalifikačných úrovní pre kvalifikácie však ešte neznamená, že kvalifikácie sa musia nevyhnutne nadobúdať v rovnakom poradí ako kvalifikačné úrovne. Napríklad výučný list sa vzťahuje na 3. kvalifikačnú úroveň. Po niekoľkých rokoch praxe a ďalšej odbornej prípravy u zamestnávateľa chce jednotlivec trojročného učebného odboru pokračovať na vysokej škole – kvalifikačná úroveň 6. Po úspešnom ukončení nadstavbového štúdia získa kvalifikačnú úroveň 4 a postupuje na 6 kvalifikačnú úroveň. Vyzerá to, že tento jednotlivec preskočil úroveň 5, no v skutočnosti ovláda potrebné VZK na úrovni 5, pretože sú preňho vstupnou požiadavkou na úrovni 6, aj keď mu nebola na úrovni 5 uznaná žiadna formálna kvalifikácia.

Počas svojho života sa však jednotlivci budú v prvom rade posúvať z nižšej úrovne na vyššiu, no je možné získať aj dve rôzne kvalifikácie na tej istej úrovni alebo sa posunúť z vyššej úrovne na nižšiu, ak sa jednotlivec rozhodol získať nové VZK.

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Vedomosti sú výsledkom osvojenia, zhromažďovania a prispôsobovania informácií v priebehu vzdelávania alebo učenia sa. Je to súbor faktov, zásad, teórií a postupov, ktoré sa vzťahujú na oblasť štúdia a práce. V kontexte kvalifikácií sa vedomosti popisujú ako teoretické alebo faktické.

(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)

Pre účely **NSK v SR** sa bude kategória **vedomostí** popisovať v dvoch rovinách:

- **všeobecné vedomosti** (teoretické, faktické);
- **odborné vedomosti** (teoretické, faktické).

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Zručnosti sú spôsobilosti uplatňovať a aplikovať vedomosti a využívať know-how na zvládnutie rôznych úloh a riešenie problémov. V kontexte kvalifikácii sú zručnosti opísané ako kognitívne (napr. uplatnenie logického, kreatívneho alebo intuitívneho myslenia) a praktické (manuálna zručnosť, šikovnosť, pohotovosť a používanie metód, materiálov, prostriedkov, nástrojov a prístrojov).

(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)

Pre účely **NSK v SR** sa bude kategória **zručností** popisovať v dvoch rovinách:

- **kognitívne zručnosti** (logické, aplikované vedomosti, kreatívne a intuitívne myslenie, uvažovanie¹²);
- **zahŕňajú praktické (manuálne) zručnosti, uplatnenie metód, používanie materiálov, prostriedkov nástrojov** - organizačné zručnosti a riadenie času, diagnostikovanie zmien, výber materiálu, klinické vyšetrenie, zhotovenie RTG snímkou, určenie plánu výroby, vedenie dokumentácie, hodnotenie kvality, príprava materiálov a prístrojov, výroba výrobkov a polotovarov, komunikačné zručnosti a sebareprezentácia, manažérske zručnosti, obchodné zručnosti a pod.

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Kompetencia je preukázaná schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu, osobné, sociálne a/alebo metodologické schopnosti na predvedenie a vykonávanie funkcií podľa daných štandardov v práci, pri štúdiu, v osobnom a odbornom rozvoji jednotlivca a pri jeho aktívnom zapojení sa do spoločnosti, v budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a pre jeho ďalšie vzdelávanie.

(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)

Pre účely **NSK v SR** sa bude kategória **kompetencií** popisovať v troch rovinách:

- **zodpovednosť** (kategória je súčasťou EKR) – prevzatie zodpovednosti za splnenie úloh, za svoje rozhodnutia, zodpovednosť za seba samého, za priateľov, spolupracovníkov, za vlastnú a spoločnú prácu, kvalitu výrobkov, za spoločnosť, podnik, zodpovednosť voči spoločenským a spoločným hodnotám, zodpovednosť za plnenie si svojich povinností, zodpovednosť za ochranu života, bezpečnosť, zdravie a hygienu pri práci, spoluzodpovednosť za ochranu životného prostredia, solidarita voči všetkým, a pod. Pri stanovení tejto kategórie je nevyhnutné zväziť

¹² Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01.

rozmer a hĺbku zodpovednosti jednotlivca, do akej miery zodpovedá za zverenú úlohu. Na kvalifikačných úrovniach 1 a 2 je jeho zodpovednosť takmer nulová, nakoľko pracuje pod priamym alebo nepriamym dozorom majstra, vedúceho, inštruktora s istým stupňom zodpovednosti a pod.;

- **samostatnosť** (kategória je súčasťou EKR) – samostatnosť úsudku, kritické myslenie, samostatnosť pri rozhodovaní v riešení problémov, samostatnosť pri výkone pracovnej činnosti, pri realizácii projektov, výrobe produktov, a pod. Pri stanovení tejto kategórie je nevyhnutné zvážiť rozmer a hĺbku samostatnosti jednotlivca, do akej hĺbky samostatnosti pracuje na zverenej úlohe. Na kvalifikačných úrovniach 1 a 2 je jeho samostatnosť veľmi obmedzená, nakoľko pracuje pod priamym alebo nepriamym dozorom majstra, vedúceho, inštruktora s istým stupňom samostatnosti a pod.;
- **sociálne kompetencie** (kategória je súčasťou národných kvalifikačných rámcov napr. Nemecko, Belgicko, Estónsko). Sociálna kompetencia znamená: schopnosť pracovať v tíme, kooperatívnosť, schopnosť odolávať konfliktným situáciám, komunikatívnosť, reflektovanie vlastnej identity, budovanie si vlastnej samostatnosti/nezávislosti ako člena celku, efektívna spolupráca v skupine, uvedomovanie si svojej zodpovednosti v tíme, odhadovanie a korigovanie dôsledkov vlastného správania a konania a uplatňovanie sociálne prospešných zmien v medziludských vzťahoch. Kompetencia vo vzťahu k vlastnej osobe znamená: kompetentné zaobchádzanie so sebou samým, t. j. zaobchádzanie s vlastnou hodnotou, byť svojim vlastným manažérom, schopnosť sebareflexie, vedomé rozvíjanie vlastných hodnôt a ľudského obrazu, schopnosť posudzovať sám seba a ďalej sa rozvíjať. Personálne a sociálne kompetencie (bez ohľadu na to, či sú ich nositelia žiaci, študenti, ľudia) sú nezávislé na konkrétnom predmete alebo odbore, dajú sa uplatniť v mnohých odboroch. Sú základom celoživotného učenia sa, ako napríklad riešenie problémov a konfliktov, schopnosť spolupracovať, či metakognitívna kompetencia učiť sa učiť sa. Nerovnaká miera ich osvojovania sa pokladá za hlavnú príčinu sociálnych rozdielov a ohrozovanie niektorých skupín obyvateľov alebo jednotlivcov. Z toho vyplýva, že je nutné vyvážiť aspekt súťaživosti v spoločnosti, ktorý kladie dôraz na vynikajúcu kvalitu, výkonnosť, rozmanitosť a možnosti výberu aspektom spolupráce, ktorý presadzuje sociálnu spravodlivosť a rovnosť príležitostí, solidaritu a toleranciu. To je pole pôsobnosti osobných a sociálnych kompetencií, napr. samostatnosť, ochota riskovať, iniciatívnosť a podnikavosť na strane jednej, ale aj v oveľa väčšej miere tímová práca, ohľaduplnosť, starostlivosť, priateľský a partnerský prístup, solidarita, vedenie dialógu a aktívny občiansky prístup na strane druhej. Sociálne kompetencie sa významne podieľajú na ekonomickej a sociálnej integrácii jednotlivca v spoločnosti. Vysoká miera sociálnych kompetencií podporuje rozvoj personálnych, ako sú napr.: zvedavosť, iniciatíva, snaha, vytrvalosť, motivovanosť, sebaúcta, zodpovednosť, ohľaduplnosť a ďalšie. Personálne kompetencie sú úzko späté s postojmi (ustálené správanie alebo spôsob konania, ktoré vyjadrujú pocit alebo názor). Osobné a sociálne kompetencie majú nadpredmetový charakter a ich realizácia je viazaná skôr na metódy vyučovania ako na obsah učiva. S pochopením a so stanovovaním kompetencií majú tvorcovia vzdelávacích programov stále veľký problém. Kompetencie spoločne s celoživotnými pravidlami dokresľujú, ktoré aspekty

správania je potrebné u ľudí rozvíjať, aby ich „pracovné spoločenstvo“ vytváralo atmosféru podporujúcu učenie. Kompetencie tvoria otvorený systém, ktorý je priebežne dotváraný podľa potrieb.

Spravidla sa kompetencie delia na tri veľké skupiny, z ktorých každá ma svoje podskupiny:

1) Kľúčové kompetencie chápeme ako významnú a dôležitú kategóriu všeobecne integrujúcich, použiteľných a prenosných súborov vedomostí, zručností, postojov, zodpovednosti, samostatnosti, plánovania, organizácie, hodnotovej orientácie a ďalších charakteristík osobnosti, ktoré každý človek potrebuje k svojmu osobnému naplneniu a rozvoju v rámci celoživotného vzdelávania. Vychádzajú zo Spoločného Európskeho referenčného rámca kľúčových kompetencií pre celoživotné vzdelávanie¹³.

a) Spôsobilosti konať samostatne v spoločenskom a pracovnom živote

Sú to spôsobilosti, ktoré sú základom pre ďalšie získavanie vedomostí, zručností, postojov a hodnotovej orientácie. Patria sem schopnosti nevyhnutné pre cieľavedomé a zodpovedné riadenie a organizovanie svojho osobného, spoločenského a pracovného života. Jednotlivci si potrebujú vytvárať svoju osobnú identitu vo vzťahu k životným podmienkam, povolaniu, práci a životnému prostrediu, spoločenským normám, sociálnym a ekonomickým inštitúciám, robiť správne rozhodnutia, voľby, opatrenia a postupy. Tieto kompetencie sú veľmi úzko späté s osvojovaním si kultúry myslenia a poznávania.

b) Schopnosť pracovať v rôznorodých skupinách

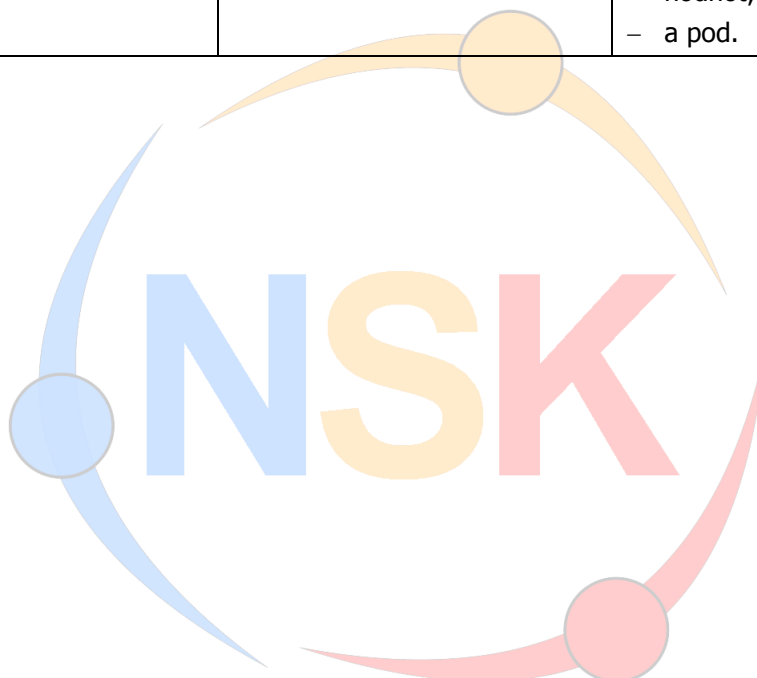
Tieto schopnosti sa využívajú pri riadení medziľudských vzťahov, formovaní nových typov spolupráce. Sú to schopnosti, ktoré sa objavujú v náročnejších podmienkach, aj pri riešení problémov ľudí, ktorí sa nevedia zaradiť do spoločenského života. Ľudia musia byť schopní učiť sa, nažívať a pracovať nielen ako jednotlivci, ale v sociálne vyváženej skupine. Sú to teda schopnosti, ktoré na základe získaných vedomostí, sociálnych zručností, interkulturálnych kompetencií, postojov a hodnotovej orientácii umožňujú stanoviť jednoduché algoritmy na vyriešenie problémových úloh, javov a situácií a získané poznatky využívať v osobnom živote a povolani.

***Zapamätajte si. Najčastejšie používané stanovenia VV pre
Jednotlivé kategórie kompetencií v KŠ sú uvedené v tabuľke.***

¹³ Návrh odporúčania Európskeho parlamentu a Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie – Európsky referenčný rámec. Brusel. 2006.

Zodpovednosť	Samostatnosť	Sociálne kompetencie
Stanovenia VV sa týkajú		
<ul style="list-style-type: none"> - plnenia úloh; - vlastnej a spoločnej práci; - dodržiavania pracovnej disciplíny; - kvality práce a výrobkov; - lojality k podniku; - plnenia si povinností; - ochrany, bezpečnosti, zdravia a hygieny pri práci; - a pod. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozhodovania pri riešení úloh a problémov; - výkonu pracovných činností; - práce bez dozoru alebo s dozorom; - organizácie pracoviska; - výroby produktov; - kritického myslenia; - a pod. 	<ul style="list-style-type: none"> - práce v tíme; - kooperatívnosti; - schopnosti kriticky posudzovať niečo alebo niekoho; - manažérske schopnosti; - nestranného posúdenia svojej práce a práce druhých; - rozvíjania vlastných hodnôt; - a pod.

4.3 Usmernenie na stanovenie kvalifikačného štandardu

Zapamätajte si.

Usmernenia na stanovenie kvalifikačných štandardov.

Na stanovenie kvalifikačných štandardov v súlade s požiadavkami, ktoré musí výkonový štandard spĺňať, sa budú uplatňovať nasledujúce **usmernenia**:

- každé stanovenie sa začína **aktívnym slovesom v neurčitku** (taxonómia cieľov);
- **v jednom stanovení** by sa malo uplatňovať iba **jedno sloveso** (nie je to striktné pravidlo). Ak chceme použiť viac slovies, aplikujeme radšej jeho synonymum (upozorňujeme, že 2 alebo viac slovies s rôznym významom a na rôznych výkonových úrovniach, indikujú 2 alebo viac výkonov v jednom štandarde, čo by pre študujúcich mohlo byť nielen zavádzajúce, ale aj stresujúce);
- aktívne sloveso musí byť **merateľné a pozorovateľné**;
- kvalifikačný štandard predstavuje **produkt, službu alebo činnosť**, nie proces;
- stanovenie výkonov musí byť primerane **jednoduché, konzistentné, jasne formulované, stručné, jednoznačné a zrozumiteľné**;
- kvalifikačné štandardy musia byť **usporiadané podľa úrovne výkonu** – od jednoduchého po najnáročnejšie;
- kvalifikačné štandardy musia odpovedať na otázku: **čo** potrebuje jednotlivec vedieť, **čomu** potrebuje porozumieť, **čo** má urobiť alebo predviesť, **ako** má preukázať svoj **výkon**, aby splnil stanovený štandard a jeho výkon bol akceptovateľný;
- použijeme pomocné slovné spojenie **„Jednotlivec má:**“ a stanovíme jeho výkon. Toto slovné spojenie vychádza zo skutočnosti, či tvoríme KŠ pre formálnu – počiatočnú kvalifikáciu (žiaci, študenti) alebo pre ďalšie neformálne (ale aj informálne) vzdelávanie a učenie (frekventanti, jednotlivci). Pomocné slovné spojenie pre klasifikáciu **vedomosti** je založené na slovese **„má“** – **„Jednotlivec má“**, pre klasifikáciu **zručnosti** sa používa sloveso **„vie“** – **„Jednotlivec vie“** a pre **kompetencie** sa používa zvrtné sloveso **„sa vyznačuje“** – **„Jednotlivec sa vyznačuje“**.

Sloveso na začiatku stanovenia kvalifikačného štandardu musí svojou náročnosťou zodpovedať úrovni náročnosti kvalifikácie (úplnej alebo čiastočnej) a v neposlednej miere schopnostiam jednotlivca. Keďže každé sloveso musí byť merateľné a pozorovateľné (napr. nakresliť, vypočítať, ukázať, definovať, vyhládať, predviesť, ohobľovať, pripojiť, navrhnuť, zostrojiť a pod.), **musíte sa vyvarovať používaniu** takých **slovies, ktoré sa merať nedajú**, napr. posudzovať,

porozumieť, chápať, vedieť, rozumieť, osvojiť si, poznať, naučiť sa, uvažovať o, premýšľať, atď.

Chyby, ktorých sa môžeme pri formulovaní výkonov dopustiť, sú nasledovné: stanovenie je príliš široké a je neprehľadné, napr. „*Vymenovať základné spôsoby stavebnej, strojárenskej a elektrotechnickej výroby*“, na druhej strane stanovenie je veľmi úzke (obmedzené) a nie je zrozumiteľné, napr. „*Uviesť typy pekárenských pecí*“, stanovenie je ťažko formulovateľné, nakoľko obsah vzdelávania je veľmi malý, napr. nedá sa naformulovať vzdelávací výstup ani na analýzu, ani na hodnotenie a pod.

Pri stanovení kvalifikačných štandardov si možno pritom pomôcť podporné otázkami: „*Môžem to, čo bude jednotlivec robiť, vidieť alebo počuť? Bude jeho činnosť odlišná od iných činností? Môžem s istotou tvrdiť, že prebehla činnosť X a nie činnosť Y? Je táto činnosť merateľná, t. j. môžem zmerať jej dĺžku trvania alebo jej frekvenciu?*“. Prípadne pri formulácii stanovenia výkonu – kvalifikačného štandardu - si predstavte, že mu dávate slovný ústny príkaz alebo úlohu - ako pedagóg, majster, inštruktor, lektor, vedúci a pod. Ako príklad uvedieme kvalifikačný štandard, ktorý je (bežne v školských vzdelávacích programoch) chybné stanovený: „*Jednotlivec má ovládať čistenie a bežnú údržbu strojov a zariadení v pekárskej výrobe*“. Určite mu ústne nedáte úlohu: „*Ovládaj čistenie a bežnú údržbu strojov a zariadení v pekárskej výrobe*“, nakoľko vám logicky výkon nepredvedie a môže odpovedať: „*Vynasnažím sa*“. Namiesto je v tomto stanovení použiť namiesto slovesa „*ovládať*“ sloveso: „*vykonať, predviesť, urobiť*“ a pod. Takýto výkon je potom jasný a merateľný.

Pri formulácii výkonov treba mať na zreteli to, že existujú viaceré úrovne osvojenia si učiva (napr. zapamätanie informácií, ich aplikácia a pod.), ktorým zodpovedajú aj príslušné ciele. V podstate ide o klasifikáciu cieľov a aby sa zdôraznil hierarchický charakter tejto klasifikácie. Nazýva sa to **taxonómia cieľov** a tá sa pri formulácii kvalifikačných štandardov musí rešpektovať. Kritériom klasifikácie bývajú relatívne samostatné oblasti psychickej činnosti jednotlivcov pri učení. V súčasnosti sú známe viaceré taxonómie cieľov, z ktorých v **Prílohe č. 3** uvedieme najznámejšie a pre naše potreby najjednoduchšie aplikovateľné.

Nasledujúca tabuľka uvádza prehľad spracovania KŠ.

Vedomosti	Zručnosti	Kompetencie
Jednotlivec má:	Jednotlivec vie:	Jednotlivec sa vyznačuje:
– výkon (VV)	výkon (VV)	výkon (VV)

Pri stanovení výkonov kvalifikačného štandardu a kritérií hodnotiaceho štandardu **odporúčame dodržiavať optimálny počet stanovení** tak, ako je to uvedené v tabuľke (akýkoľvek výkon je stanovený podľa európskej konvencie na priemerného jednotlivca – nie na výborného – a tomu musí zodpovedať aj náročnosť jeho výkonovej úrovne). Tvorcovia môžu stanoviť menší alebo väčší počet stanovení VV:

KŠ				HŠ			
Minimálny počet stanovení VV		Maximálny počet stanovení VV		Minimálny počet kritérií		Maximálny počet kritérií	
ÚK	ČK	ÚK	ČK	ÚK	ČK	ÚK	ČK
10 VV	6 VV	30 VV	12 VV	3 KH	3 KH	8 KH	8 KH

Zapamätajte si. Kvalifikačný štandard pre úplnú kvalifikáciu bude vytvorený z prvkov, ktoré sú uvedené v tabuľke.

Vedomosti		Zručnosti		Kompetencie									
Všeobecné		Odborné		Kognitívne		Praktické		Zodpovednosť		Samostatnosť		Sociálne kompetencie	
Odporúčany počet stanovených VV													
Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.
4	12	6	18	3	7	7	23	4	12	4	12	2	6

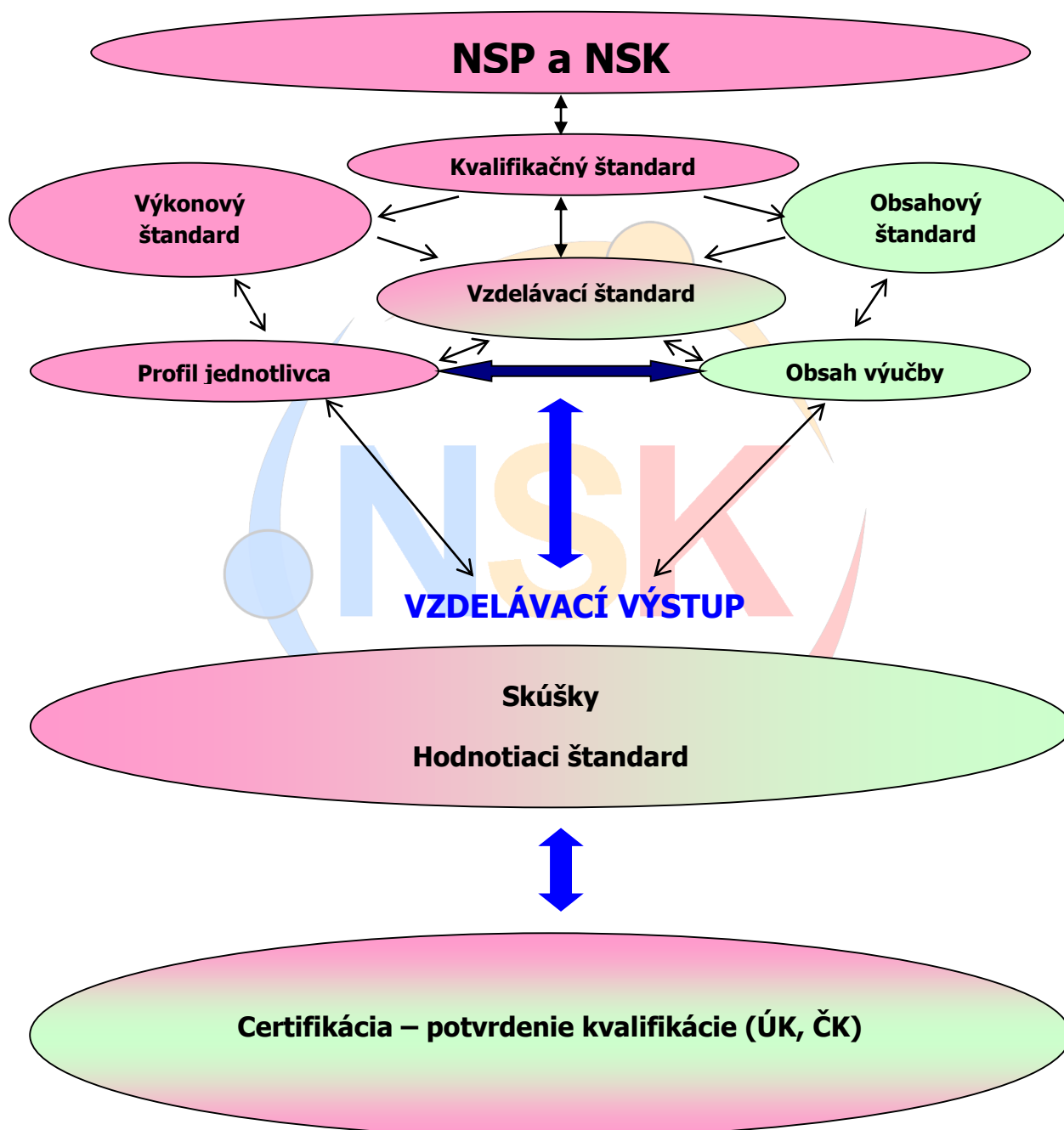

Zapamätajte si. Kvalifikačný štandard pre čiastočnú kvalifikáciu bude vytvorený z prvkov, ktoré sú uvedené v tabuľke.

Vedomosti		Zručnosti		Kompetencie									
Všeobecné		Odborné		Kognitívne		Praktické		Zodpovednosť		Samostatnosť		Sociálne kompetencie	
Odporúčany počet stanovených VV													
Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.
2	4	4	8	2	4	4	8	2	4	2	4	2	4

5 Vzťahy medzi štandardmi, kompetenciami, vzdelávacími výstupmi a sumatívnym hodnotením

Pre ľahšie pochopenie vzťahov medzi štandardmi, kompetenciami, vzdelávacím výstupom a sumatívnym hodnotením vám pomôže nasledujúci diagram:

6 Kvalifikačný štandard

CUKRÁR

Úplná kvalifikácia

1. krok – analýza informácií z NSP (sektorové rady/odvetvové skupiny)

Povolanie/zamest. (podľa NSP)	Cukrár
Povinnosti	Výroba cukrárskych výrobkov
Pracovné činnosti	Pracovnými činnosťami sú príjem, kontrola a uskladňovanie surovín pre cukrársku výrobu a výpočet ich spotreby podľa receptúr - výroba cukrárskych ciest, hmôt a krémov, zmrzliny, cukrárskych polotovarov a hotových cukrárskych výrobkov - navrhovanie a zhotovovanie zložitých, umelecky a výtvarne náročných cukrárskych výrobkov - príp. priamy predaj cukrárskych výrobkov zákazníkovi - kontrola akosti výrobkov a odoberanie vzoriek pre laboratórne analýzy - skladovacie, expedičné a hygienicko-sanitárne práce. Cukrár podľa určených technologických postupov vyrába cukrárske výrobky, cestá, spracováva čokoládu na čokoládové výrobky, vyrába zmrzliny, zákusky, cukrovinky a torty. Okrem príjmu, kontroly a skladovania potrebných surovín a polotovarov sa cukrár stará o výrobu ciest, poliev, náplní, zmrzliny, polotovarov a ďalších cukrárskych výrobkov. Následne cesto tvaruje, polotovary dohotovuje vo výslednej cukrárenskej výrobky, cukrovinky, zákusky a torty. Okrem sladkých pochutín pripravuje aj slané sušienky a iné chuťovky alebo chlebičky. Výrobky ďalej aranžuje, balí a expeduje spolu s vedením podrobných záznamov o vykonávanej činnosti.
Miesto výkonu povolania	Povolanie sa vykonáva v prevádzkach cukrárskej veľkovýroby i v zariadeniach malovýrobných cukrární. Treba počítať s nepriaznivými prejavmi pracovného prostredia ako sú vysoké teploty, silné koncentrácie potravinových vôní. Pracuje sa často na zmeny.
Príbuzné povolania	Pečivár, pekár, cukrovinkár, kuchár, a pod.
Nadväzujúce povolania	Cukrár v reštaurácii, pernikár, cukrár na remeselné spracovanie čokolády, cukrár na spracovanie a modelovanie marcipánov, cukrár pre výrobu karamelových a kandydových výrobkov, cukrár nečokoládových cukrovíniek, cukrár na výrobu reštauračných múčnikov, cukrár na výrobu zákuskov, zmrzlinár, a pod. (názvy sú hypotetické, neexistuje karta povolania).
ISCO-08	7512 Výrobcovia pekárskych a cukrárskych výrobkov
SK ISCO-08	7512002
ISCED-11	353

2. krok – analýza informácií zo ŠVP a ŠkVP (pracovná skupina pre analýzu)

Povolanie/zamest. (podľa NSP)	Cukrár
Názov ŠkVP	Gastronomické a hotelové služby – cukrár (názvy ŠkVP môžu byť rôzne, je to iba jeden typ)
Názov ŠVP	29 Potravinárstvo
Kód a názov učebného odboru	2964 2 cukrár (starý kód) 2964 H cukrár (NKV)
Stupeň vzdelania	Stredné odborné vzdelanie
Dĺžka štúdia	3 roky
Doklad o získanom stupni vzdelania	Záverečné vysvedčenie
Doklad o získanej kvalifikácii	Výučný list
Možnosti ďalšieho vzdelávania	Vzdelávacie programy nadstavbového štúdia pre jednotlivcov 3. ročných učebných odborov nadväzujúcich na predchádzajúci odbor štúdia – úplné stredné odborné vzdelanie. Špeciálne kurzy, ktoré umožňujú rozšíriť odbornú kvalifikáciu jednotlivcov.
Zdravotné obmedzenia na výkon pracovných činností	Napr. závažné ochorenie dýchacích ciest, a pod. Platný zdravotný preukaz.

3. krok – analýza informácií odboru vzdelávania (pracovná skupina pre analýzu)

Povolanie/zamest. (podľa NSP)	Cukrár
Názov ŠkVP	Gastronomické a hotelové služby – cukrár (názvy ŠkVP môžu byť rôzne, je to iba jeden typ).
Názov ŠVP	29 Potravinárstvo
Kód a názov učebného odboru	2964 H cukrár
Zoznam škôl/inštitúcií ponúkajúcich vzdelávanie v tomto odbore	ZOZNAM

4. krok – informácie o spracovaní kvalifikačných štandardov (sektorové rady/odvetvové skupiny)

Úplná kvalifikácia (podľa NSK)	Cukrár
Povolanie (podľa NSP)	Cukrár
Kód a názov skupiny odborov vzdelávania	29 Potravinárstvo
Kód a názov učebného odboru	2964 H cukrár
Stupeň vzdelania	Stredné odborné vzdelanie
Úroveň EKR	3
Úroveň NKR	3
Doklad o získanej kvalifikácii	Výučný list o úplnej kvalifikácii Osvedčenie o čiastočnej kvalifikácii
Čiastočné kvalifikácie	Výroba reštauračných múčnikov – kód odboru; Pernikár – kód odboru; Spracovanie a modelovanie marcipánov – kód odboru; Výroba zákuskov a tort – kód odboru; Výroba jemného pečiva; Zmrzlinár – kód odboru. (názvy sú hypotetické, neexistuje karta povolania. Čiastočné kvalifikácie sa môžu identifikovať aj z obsahu vzdelávania tak, že sa vyselektuje príbuzné učivo v rámci tematických celkov. Jednoducho povedané – obsah sa zmodularizuje, rozdelí sa na menšie vyučovacie jednotky, v ktorých si žiaci osvojujú vedomosti, zručnosti a kompetencie na výkon relevantných pracovných činností. Po absolvovaní modulu – uceleného učiva – môže žiak získať napr. osvedčenie o čiastočnej kvalifikácii a zamestnať sa. To je otvorený systém NSK).

5. krok – postupujte podľa [Usmernenia na stanovenie KŠ](#).

KVALIFIKAČNÝ ŠTANDARD

Úplná kvalifikácia

2964 H cukrár

Kvalifikačná úroveň v NSK 3

VEDOMOSTI	
Všeobecné	
Jednotlivec má:	
– výstižne a správne komunikovať v životných a pracovných situáciách;	
– v písomnom a hovorenom prejave uplatňovať zásady slovenského pravopisu;	
– orientovať sa v základnej výstavbe textu (korešpondencia, úradný);	
– vytvoriť základné útvary administratívneho štýlu (napr. objednávka, faktúra, životopis, žiadosť, a pod.);	
– komunikovať v cudzom jazyku v rámci základných tém (základná konverzácia, odborná terminológia);	
– aplikovať prírodovedné poznatky, javy, princípy a zákony v odbore najmä z biológie, ekológie, chémie a fyziky;	
– kategorizovať chemické látky z hľadiska ich nebezpečnosti a vplyvu na živé organizmy a nezávadnosť cukrárskych výrobkov;	
– aplikovať matematické poznatky v praktickom živote v situáciách, ktoré súvisia s odborom a rozvojom finančnej gramotnosti,	
– orientovať sa v matematickom texte a v zadaní matematickej úlohy;	
– orientovať sa v ekonomických súvislostiach a formách podnikania;	
– aplikovať základy zdravotvedy a fyziológie ľudského tela pri práci v odbore a fyzickom pohybe;	
– dodržiavať zásady správnej výživy a zdravého životného štýlu.	
Odborné	
Jednotlivec má:	
– postupovať podľa zvoleného technologického postupu pri výrobe cukrárskych výrobkov;	
– dodržiavať receptúry a technologické postupy v cukrárskej výrobe;	
– klasifikovať základné delenie cukrárskych polotovarov a cukrárskych hotových výrobkov;	
– popísať výrobu cukrárskych ciest a hmôt;	
– popísať chyby pri spracovaní cukrárskych ciest a ich odstránenie;	
– charakterizovať jednotlivé druhy náplní a poznať ich aplikáciu v cukrárskej výrobe;	
– popísať základné druhy poliev, ich výrobu, význam a použitie;	
– charakterizovať cukrárske hotové výrobky podľa ich trvanlivosti;	
– popísať prípravu cukrových roztokov;	
– špecifikovať výrobu trvanlivého pečiva;	
– popísať výrobu zákuskov a tort, spracovanie polotovarov;	

- zhodnotiť výrobu cukrárskych ozdôb;
- popísať výrobu a spracovanie modelovacej hmoty;
- uviesť dohotovovanie a zdobenie cukrárskych výrobkov;
- popísať prípravu a použitie základných náplní a poliev;
- uviesť rozdiely medzi delením, tvarovaním, plnením cesta a dávkovaním hmoty;
- popísať postupy pečenia, varenia a vyprážania cukrárskych výrobkov;
- popísať postupy na prípravu a uchovávanie zmrzliny a ovocných pohárov.

ZRUČNOSTI

Kognitívne

Jednotlivec vie:

- dodržiavať zásady bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, zásady osobnej hygieny a hygieny práce v cukrárskej výrobe;
- získavať potrebné informácie z dostupných zdrojov, triediť ich a kriticky k nim pristupovať;
- aplikovať zásady ochrany spotrebiteľa v praxi;
- viesť prevádzkovú evidenciu pri výrobe a predaji cukrárskych výrobkov.
- pri tvorbe cien výrobkov uplatňovať ekonomické pravidlá a princípy;
- pripravovať kalkuláciu a výpočet množstva surovín, spotrebu a úpravu surovín podľa základných technologických výpočtov používaných v cukrárskej výrobe;
- zostavovať cukrárske receptúry.

Praktické

Jednotlivec vie:

- organizovať práce na pracovisku;
- prijímať a uschovávať suroviny, polotovary a materiály používané v cukrárskej výrobe v súlade s podmienkami ich skladovania;
- uplatňovať zásady skladovania, balenia, označovania a expedovania cukrárskych výrobkov;
- uschovávať, baliť a expedovať cukrárske výrobky;
- prevádzkovať strojné a technické vybavenie cukrárskej prevádzky, ich využitie a starostlivosť o ne;
- predávať cukrárske výrobky, zmrzlinu, zmrzlinové a ovocné poháre;
- navrhovať, výtvarne upravovať a aranžovať cukrárske výrobky;
- vykonať hygienicko-sanitačné činnosti v potravinárskych prevádzkach;
- uplatňovať bezpečnostné predpisy a zásady bezpečnosti potravín;
- obsluhovať a nastavovať stroje, zariadenia a prístroje na výrobu cukrárskych výrobkov;
- viesť prevádzkovú evidenciu pri výrobe a predaji cukrárskych výrobkov;
- vyrobiť všetky druhy cukrárskych výrobkov;
- z navážených a upravených surovín spracovať cukrárske cesto alebo hmotu v požadovanej kvalite a množstve v súlade s technologickým;
- zvoliť vhodný druh náplne a polevy podľa charakteru a trvanlivosti výrobku;
- vyrobiť náplne a polevy z rôznych druhov surovín pre dohotovenie výrobkov podľa technologického postupu;
- pripraviť pec, zvoliť správnu teplotu a dobu pečenia;
- dohotoviť zákusky a torty podľa technologického postupu a podľa charakteru výrobku;
- zhotoviť ozdoby z cukrárskej modelovacej hmoty;

- hodnotiť kvalitu vstupných surovín, polotovarov a prísad podľa stanovených metód a kritérií hodnotenia (HACCP);
- posudzovať kvalitu cukrárskych výrobkov, polotovarov a hotových výrobkov;
- ozdobiť zákusky a torty v súlade s estetickými princípmi;
- urobiť výstupnú kontrolu polotovarov a hotových cukrárskych výrobkov, vie posúdiť ich kvalitu, vyčleniť neštandardné výrobky.

Kompetencie

Zodpovednosť, samostatnosť a sociálne kompetencie

Jednotlivec sa vyznačuje:

- zodpovednosťou za vlastné konanie;
- zodpovednosťou za plnenie svojich úloh a povinností;
- zodpovednosťou za svoje rozhodnutia;
- zodpovednosťou za kvalitu svojej práce;
- zodpovednosťou za kolektívne plnenie práce;
- zodpovednosťou pri dodržiavaní postupu výroby cukrárskych produktov;
- zodpovednosťou za spôsobené škody;
- zodpovednosťou za organizáciu a plánovanie práce;
- zodpovednosťou za konanie druhých;
- zodpovednosťou za bezpečnosť, zdravie a hygienu pri práci;
- kritickým myslením;
- kritickým vyhodnocovaním informácií kvantitatívneho charakteru získaných z rôznych zdrojov – grafov, diagramov, tabuliek;
- samostatnosťou pri rozhodovaní sa a riešení problémov;
- samostatnosťou pri výrobe cukrárskych produktov;
- vlastným zdôvodnením argumentov, riešenia, potreby, práva, povinnosti a konania;
- samostatnosťou pri plnení svojich povinností a úloh;
- samostatným rozhodovaním v oblasti svojho práva;
- komunikatívnosťou;
- efektívnou spoluprácou v skupine;
- schopnosťou posudzovať sám seba a ďalej sa rozvíjať;
- uvedomovaním si svojej zodpovednosti v tíme;
- aplikovaním etických noriem a spoločenských hodnôt v osobnom a profesionálnom živote.

Templát na spracovanie KŠ ÚK bude poskytnutý v elektronickej forme.

7 Kvalifikačný štandard

Cukrár v reštaurácii

Čiastočná kvalifikácia

1. krok – analýza informácií z NSP (Sektorové rady/Odvetvové skupiny)

Povolanie/zamest. (podľa NSP)	Cukrár v reštaurácii
Povinnosti	Výroba cukrárskeho výrobkov
Pracovné činnosti	Pracovnými činnosťami sú príjem, kontrola a uskladňovanie surovín pre cukrársku výrobu a výpočet ich spotreby podľa receptúr - výroba cukrárskeho ciest, hmôt a krémov, zmrzlina, cukrárskeho polotovaru a hotových cukrárskeho výrobkov, zostavovanie výrobného plánu cukrárskeho sortimentu, spracovanie vlastných receptúr. Okrem sladkých pochutín pripravuje aj slané sušienky a iné chuťovky alebo chlebičky. Výrobky ďalej aranžuje, balí a expeduje spolu s vedením podrobných záznamov o vykonávanej činnosti. Pracuje samostatne podľa predpísaných technológií, aplikuje HACCP (Systém analýzy rizika a stanovenia kritických kontrolných bodov v cukrárskej výrobe).
Miesto výkonu povolania	Povolanie sa vykonáva v prevádzkach reštaurácií a pohostinstiev. Treba počítať s nepriaznivými prejavmi pracovného prostredia ako sú vysoké teploty, silné koncentrácie potravinových vôní. Pracuje sa často na zmeny.
Príbuzné povolania	Pečivár, pekár, cukrovinkár, kuchár, a pod.
Nadväzujúce povolania	Cukrár v reštaurácii, pernikár, cukrár na remeselné spracovanie čokolády, cukrár na spracovanie a modelovanie marcipánov, cukrár pre výrobu karamelových a kandydových výrobkov, cukrár nečokoládových cukrovínok, cukrár na výrobu reštauračných múčnikov, cukrár na výrobu zákuskov, zmrzlinár, a pod. (názvy sú hypotetické, neexistuje karta povolania).
ISCO-08	7512 Výrobcovia pekárskych a cukrárskeho výrobkov
SK ISCO-08	7512002
ISCED-11	353

2. krok – analýza informácií zo ŠVP a ŠkVP (Pracovná skupina pre analýzu)

Povolanie/zamest. (podľa NSP)	Cukrár v reštaurácii
Oblasť ČZV	Neformálne vzdelávanie
Názov vzdelávacieho programu (príp. kurz, modulu)	(názvy programov, kurzov alebo modulov sa vygenerujú v rámci neformálneho vzdelávania).
Kód a názov čiastočnej kvalifikácie cukrár v reštaurácii
Stupeň vzdelania	-
Dĺžka štúdia	(určí sa podľa zložitosti pracovných činností)
Doklad o získanom stupni vzdelania	-
Doklad o získanej kvalifikácii	Osvedčenie o kvalifikácii
Možnosti ďalšieho vzdelávania	Vzdelávacie programy (kurzy, moduly) nadväzujúcich na získanú čiastočnú kvalifikáciu. Špeciálne kurzy, ktoré umožňujú rozšíriť odbornú kvalifikáciu jednotlivcov.
Zdravotné obmedzenia na výkon pracovných činností	Napr. závažné ochorenie dýchacích ciest, a pod. Platný zdravotný preukaz.

3. krok – analýza informácií odboru vzdelávania (Pracovná skupina pre analýzu)

Povolanie/zamest. (podľa NSP)	Cukrár v reštaurácii
Oblasť ČZV	Neformálne vzdelávanie
Názov vzdelávacieho programu (príp. kurz, modulu)	(názvy programov, kurzov alebo modulov sa vygenerujú v rámci formálneho vzdelávania).
Kód a názov čiastočnej kvalifikácie cukrár v reštaurácii
Zoznam škôl/inštitúcií ponúkajúcich vzdelávanie v tomto odbore	ZOZNAM

4. krok – informácie o spracovaní kvalifikačných štandardov (Sektorové rady/Odvetvové skupiny)

Čiastočná kvalifikácia (podľa NSK)	Cukrár v reštaurácii
Povolanie (Podľa NSP)	Cukrár v reštaurácii
Kód a názov čiastočnej kvalifikácie cukrár v reštaurácii
Stupeň vzdelania	-
Úroveň EKR	3
Úroveň NKR	3
Doklad o získanej kvalifikácii	Osvedčenie o čiastočnej kvalifikácii
Čiastočné kvalifikácie	<p>Pernikár – kód odboru; Spracovanie a modelovanie marcipánov – kód odboru; Výroba zákuskov a tort – kód odboru; Výroba jemného pečiva; Zmrzlinár – kód odboru.</p> <p>(názvy sú hypotetické, neexistuje karta povolania. Čiastočné kvalifikácie sa môžu identifikovať aj z obsahu vzdelávania tak, že sa vyselektuje príbuzné učivo v rámci tematických celkov. Jednoducho povedané – obsah sa zmodularizuje, rozdelí sa na menšie vyučovacie jednotky, v ktorých si žiaci osvojujú vedomosti, zručnosti a kompetencie na výkon relevantných pracovných činností. Po absolvovaní modulu – uceleného učiva – môže žiak získať napr. osvedčenie o čiastočnej kvalifikácii a zamestnať sa. To je otvorený systém NSK).</p>

5. krok – postupujte podľa [Usmernenia na stanovenie KŠ](#).

KVALIFIKAČNÝ ŠTANDARD

Čiastočná kvalifikácia

.... . cukrár v reštaurácií

Kvalifikačná úroveň v NSK 3

VEDOMOSTI	
Všeobecné	
Jednotlivec má:	
– orientovať sa v základnej výstavbe textu (korešpondencia, úradný, obchodný);	
– posúdiť chemické látky z hľadiska ich nebezpečnosti a vplyvu na živé organizmy a nezávadnosť cukrárskych výrobkov;	
– orientovať sa v ekonomických súvislostiach a formách podnikania;	
– dodržiavať zásady správnej výživy a zdravého životného štýlu.	
Odborné	
Jednotlivec má:	
– postupovať podľa zvoleného technologického postupu pri výrobe cukrárskych výrobkov;	
– dodržiavať receptúry a technologické postupy v cukrárskej výrobe;	
– popísať základné druhy poliev, ich výrobu, význam a použitie;	
– charakterizovať cukrárske hotové výrobky podľa ich trvanlivosti;	
– špecifikovať výrobu trvanlivého pečiva;	
– popísať výrobu zákuskov a tort, spracovanie polotovarov;	
– zhodnotiť výrobu cukrárskych ozdôb;	
– uviesť popísať výrobu a spracovanie modelovacej hmoty;	
– uviesť dohotovovanie a zdobenie cukrárskych výrobkov;	
– popísať prípravu a použitie základných náplní a poliev;	
– popísať postupy pečenia, varenia a vyprážania cukrárskych výrobkov;	
– definovať princípy posudzovania kvality hotových cukrárskych výrobkov.	
ZRÚČNOSTI	
Kognitívne	
Jednotlivec vie:	
– dodržiavať zásady bezpečnosti, ochrany zdravia pri práci, zásady osobnej hygieny a hygieny práce v cukrárskej výrobe;	
– získavať potrebné informácie z dostupných zdrojov, triediť ich a kriticky k nim pristupovať;	
– ovládať strojné a technické vybavenie cukrárskej prevádzky, ich využitie a starostlivosť o ne;	
– viesť prevádzkovú evidenciu pri výrobe a predaji cukrárskych výrobkov;	

– pri tvorbe cien výrobkov uplatňovať ekonomické pravidlá a princípy;
– pripravovať kalkuláciu a výpočet množstva surovín, spotrebu a úpravu surovín podľa základných technologických výpočtov používaných v cukrárskej výrobe.
Praktické
Jednotlivec vie:
– prijímať a uschovávať suroviny, polotovary a materiály používané v cukrárskej výrobe v súlade s podmienkami ich skladovania;
– uschovávať, baliť a expedovať cukrárske výrobky;
– zostavovať cukrárske receptúry;
– predávať cukrárske výrobky;
– navrhovať, výtvarne upravovať a aranžovať cukrárske výrobky;
– vykonať hygienicko-sanitačné činnosti v potravinárskych prevádzkach;
– obsluhovať a nastavovať stroje, zariadenia a prístroje na výrobu cukrárskych výrobkov;
– vyrobiť všetky druhy cukrárskych výrobkov;
– dohotoviť zákusky a torty podľa technologického postupu a podľa charakteru výrobku;
– zhotoviť ozdoby z cukrárskej modelovacej hmoty;
– vyrobiť náplne a polevy z rôznych druhov surovín pre dohotovenie výrobkov podľa technologického postupu.
– posudzovať kvalitu vstupných surovín, polotovarov, cukrárskych a iných hotových výrobkov a prísad podľa stanovených metód a kritérií hodnotenia (HACCP).
Kompetencie
Zodpovednosť, samostatnosť a sociálne kompetencie
Jednotlivec sa vyznačuje:
– zodpovednosťou za vlastné konanie;
– zodpovednosťou za svoje rozhodnutia;
– zodpovednosťou za kvalitu svojej práce;
– zodpovednosťou za organizáciu a plánovanie práce;
– samostatnosťou pri rozhodovaní sa a riešení problémov;
– samostatnosťou pri výkone svojej práce;
– správnym rozhodovaním o výbere cieľov z rôznych možností;
– samostatným rozhodovaním v oblasti svojho práva;
– komunikatívnosťou;
– efektívnou spoluprácou v skupine;
– schopnosťou odolávať konfliktným situáciám;
– aplikovaním etických noriem a spoločenských hodnôt v osobnom a profesionálnom živote.

Pri formulovaní stanovení KŠ čiastočnej kvalifikácie treba mať na zreteli:

- ČK je (mala by štandardne byť) súčasťou ÚK;
- Z vedomostí a zručností selektujeme tie výkony, ktoré sa priamo dotýkajú ČK a vyplývajú z profilu povolania;
- Všeobecné vedomosti sú pri stanovovaní výkonov ČK trochu problematické. Častokrát sú kurzy ďalšieho vzdelávania orientované iba do odbornej oblasti. V prípade, ak osoba, ktorá si „zbiera“ ČK a neskôr si chce dať potvrdiť ÚK, môže

v inom kurze získať požadované všeobecné vedomosti, aby neskôr, v súlade s hodnotiacim štandardom ich mohla preukázať na skúške. Všetky tieto úskalia by mal vyriešiť zákon o uznávaní ÚK a ČK. Treba si jasne uvedomiť, že odborná kvalifikácia nie je iba o osvojení si odborných vedomostí a spôsobilostí, je to komplex všeobecných a odborných spôsobilostí, ktoré sú úzko prepojené a nie je možné, aby existovali oddelene;

- Kompetencie by mali byť (teoreticky tie isté);
- Ak je ČK mimo rámec akejkoľvek ÚK, zaraďuje sa do kvalifikačnej úrovne NKR podľa svojej obtiažnosti a náročnosti a tiež sa porovnáva, príp. zaraďuje do ISCO -08. Je však potrebné zohľadňovať v prvom rade obsah NSP. Ak nie je súčasťou Registra, zaraďuje sa do NKR „v osobitnom režime“.

O ÚK a ČK bude pojednávať osobitná Metodika.

Templát na spracovanie KŠ ČK bude poskytnutý v elektronickej forme.

Príloha č. 1 Stupeň nadobudnutého vzdelania podľa ŠKOV - ISCED

Stupeň dosiahnutého vzdelania		5. pozícia v kóde odboru ŠKOV		ISCED 1997	ISCED 2011
		Pôvodná	Nová		
Predprimárne vzdelanie	Predprimárne vzdelanie Bez vzdelania. MŠ; ŠMŠ; 0-tý ročník ZŠ; nedokončený 1. stupeň ZŠ; prípravný ročník na ZŠ a ŠZŠ.	-	A	0	020 030
	Primárne vzdelanie Vzdelanie na 1. stupni ZŠ.	-	B	1	100
Základné vzdelanie	Nižšie stredné vzdelanie Vzdelanie na 2. stupni ZŠ; 1. – 4. ročník 8-ročných SŠ; Žiaci s MP variant B po ukončení 2. stupňa ZŠ.	-	D	2A, B	244 242
	Nižšie stredné odborné vzdelanie Jednotlivci PŠ; Žiaci OU s mentálnym postihom (zaškolení, zaučení).	0,1	E	2C	243 252
Stredné vzdelanie	Nižšie stredné odborné vzdelanie Nižšie stredné odborné vzdelanie dosiahnuté absolvovaním 2-ročných vzdelávacích programov SOŠ (bývalé U, odbory s osobitne upravenými učebnými plánmi).	0,1	F	2C	253
	Nižšie stredné odborné vzdelanie s výučným listom Žiaci OU s mentálnym postihom, ktorí získali odborné vzdelanie s výučným listom.	2	G	3C	352
	Stredné odborné vzdelanie s výučným listom SOV dosiahnuté absolvovaním stredoškolských nematuritných vzdelávacích programov, pri ktorých získajú žiaci výučný list.	2	H	3C	353

Stupeň dosiahnutého vzdelania	5. pozícia v kóde odboru ŠKOV		ISCED 1997	ISCED 2011	
	Pôvodná	Nová			
Stredné odborné vzdelanie bez maturity a výučného listu SOV dosiahnuté absolvovaním stredoškolských nematuritných vzdelávacích programov neposkytujúcich výučný list.	2	I	3C	353	
Úplné stredné vzdelanie	Úplné stredné všeobecné vzdelanie s maturitou ÚSVV na G.	5	J	3A	344
	Úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou a výučným listom ÚSOV dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov ukončených maturitou, pri ktorých žiaci získavajú aj výučný list.	4	K	3A	354
	Úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou bez výučného listu ÚSOV dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov ukončených maturitou pre žiakov UO v NŠ.	4	L	3A	454
	Úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou bez výučného listu ÚSOV dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov ukončených maturitou s výnimkou programov uvedených v bode K.	6	M	3A	354
Postsekundárne vzdelanie	Postsekundárne vzdelanie PMKŠ, PMIŠ a PMZŠ.	6	N	4A	454
Vyššie odborné vzdelanie	Vyššie odborné vzdelanie (absolventská skúška, absolventský diplom) VOV dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov VOŠ, K a tanečných K; PMŠŠ.	7	Q	5B	554

Stupeň dosiahnutého vzdelania		5. pozícia v kóde odboru ŠKOV		ISCED 1997	ISCED 2011
		Pôvodná	Nová		
Vysokoškolské vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie 1. stupeň -bakalárske Vysokoškolské vzdelanie dosiahnuté absolvovaním profesijne orientovaných bakalárskych študijných programov VŠ.	7	P	5A	655
	Vysokoškolské vzdelanie 1. stupeň -bakalárske Vysokoškolské vzdelanie dosiahnuté absolvovaním akademicky orientovaných bakalárskych študijných programov VŠ; Absolvovanie bakalárskych študijných programov s nešpecifikovanou orientáciou.	7	R	5A	645 665
	Vysokoškolské vzdelanie 2. stupeň Súvislé vysokoškolské vzdelanie dosiahnuté absolvovaním magisterských, inžinierskych a doktorských študijných programov VŠ.	8	S	5A	766
	Vysokoškolské vzdelanie 2. stupeň Vysokoškolské vzdelanie pokračujúce po dosiahnutí bakalárskeho vzdelania absolvovaním magisterských, inžinierskych a doktorských študijných programov VŠ.	8	T	5A	767
	Vysokoškolské vzdelanie 2. stupeň Vysokoškolské vzdelanie 2. stupňa s vykonaním rigoróznejskúšky.	8	U	5A	768
	Vysokoškolské vzdelanie 3. stupeň - doktorandské Vysokoškolské doktorandské vzdelanie dosiahnuté absolvovaním štúdia v doktorandských študijných programoch, postgraduálne štúdium a vedecká výchova.	9	V	6	864

Príloha č. 2 Vzťah medzi úplnou a čiastočnou kvalifikáciou (podporné informácie)

Úplná kvalifikácia	Čiastočná kvalifikácia
Získava sa vo/v	
Formálnom vzdelávaní (v niektorých osobitných prípadoch aj v neformálnom vzdelávaní)	Neformálnom vzdelávaní/informálne učenie
Získava sa v	
ZŠ, SŠ (G, SOŠ, K), OU, VŠ ukončením akreditovaného vzdelávacieho alebo študijného programu v danom učebnom alebo študijnom odbore s/bez zamerania alebo s/bez špecializácie (v niektorých osobitných prípadoch ukončením akreditovaného vzdelávacieho programu vo formálnom vzdelávaní)	Inštitúciách ďalšieho vzdelávania, podnikoch a pod. ukončením akreditovaného vzdelávacieho programu, kurzu alebo modulu
Uznáva sa	
<p style="text-align: center;">na danom stupni vzdelania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – primárne vzdelanie; – nižšie stredné vzdelanie; – nižšie stredné odborné vzdelanie; – stredné odborné vzdelanie; – úplné stredné odborné vzdelanie; – úplné stredné všeobecné vzdelanie; – vyššie odborné vzdelanie; – prvý stupeň - bakalársky; – druhý stupeň – magisterský, inžiniersky a doktorský; – tretí stupeň – doktorandský. 	bez stupňa vzdelania, na kvalifikačnej úrovni NSK
Dokladom o získanej kvalifikácii je	

<ul style="list-style-type: none"> – vysvedčenie s doložkou; – vysvedčenie s doložkou; – vysvedčenie o záverečnej skúške¹⁴; – výučný list; – vysvedčenie o maturitnej skúške¹⁵; – vysvedčenie o maturitnej skúške; – vysvedčenie o absolventskej skúške; – vysvedčenie o štátnej skúške a diplom; – vysvedčenie o štátnej skúške a diplom; – vysvedčenie o štátnej skúške a diplom. 	<p>Osvedčenie</p>
<p>Vzdelávanie sa ukončuje</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – úspešným absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu; – úspešným absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu; – úspešným absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu; – záverečnou skúškou; – maturitnou skúškou; – maturitnou skúškou; – absolventskou skúškou; – štátnou skúškou; – štátnou skúškou/rigoróznou skúškou; – dizertačnou skúškou¹⁶. 	<p>Záverečnou skúškou</p>
<p>Vychádza zo všeobecne záväzných právnych predpisov</p>	
<p>Školský zákon Zákon o VŠ Vyhlášky Smernice Metodické pokyny usmernenia</p>	<p>Zákon o CŽV Zákon o uznávaní odborných kvalifikácií Vyhlášky Smernice Metodické pokyny Usmernenia</p>
<p>Uplatňuje kreditný systém</p>	
<p>ECTS – pre VŠ¹⁷ ECVET – pre všetky typy škôl formou VV</p>	<p>ECVET – ďalšie vzdelávanie¹⁸</p>
<p>Použité štandardy v NSK</p>	

¹⁴ V UO určených ŠVP môže byť dokladom aj výučný list.

¹⁵ V ŠO určených ŠVP môže byť dokladom aj výučný list.

¹⁶ Dizertačná skúška je štátna skúška.

¹⁷ ZŽ a SŠ (vrátane K) nemajú kreditný systém.

¹⁸ ECVET ešte v systéme ďalšieho vzdelávania nebol uplatnený. Vo formálnom vzdelávaní je jeho Implementácia zrejماً vo forme vzdelávacích výstupov ako kľúčového prvku ECVET.

Kvalifikačný štandard úplnej kvalifikácie		Hodnotiaci štandard úplnej kvalifikácie		Kvalifikačný štandard čiastočnej kvalifikácie		Hodnotiaci štandard čiastočnej kvalifikácie	
Minimálny počet odporúčaných stanovení VV		Maximálny počet odporúčaných stanovení VV		Minimálny odporúčaný počet kritérií		Maximálny odporúčaný počet kritérií	
ÚK	ČK	ÚK	ČK	ÚK	ČK	ÚK	ČK
10	6	30	12	3	3	8	8

V tejto prílohe nájdete prehľad najpoužívanejších taxonómii – klasifikácií cieľov, ktoré vám pomôžu pri formulácii kvalifikačných štandardov. Každá taxonómia je osobitá a je špecificky orientovaná do jednej z oblastí – kognitívnej, psychomotorickej a afektívnej. Pri tvorbe KK môžete si vybrať vhodné aktívne sloveso tak, aby explicitne vyjadrovalo svoju príbuznosť k jednej z oblastí.

Taxonómia vzdelávacích cieľov

B. S. Bloom et al.

Taxonómia B. S. Blooma a kolektívu jeho spolupracovníkov (1956) je vo svete najznámejším pokusom o klasifikáciu vzdelávacích cieľov. Z tejto taxonómie vychádza väčšina ostatných taxonómii cieľov. Taxonómia B. S. Blooma a jeho spolupracovníkov sa skladá zo šiestich hierarchicky usporiadaných kategórií cieľov a je vhodná pre **kognitívnu oblasť**.

1) Vedomosť

Na tejto úrovni si jednotlivec vybaví alebo znovu spozná: konkrétne poznatky, fakty, termíny, postupy, zásady, normy, pravidlá, klasifikačné kategórie, kritériá, všeobecné i abstraktné poznatky, ikony, teórie. **Ide teda o pamäťové reprodukovanie uvedených prvkov učiva.**

Aktívne slovesá typické pre túto úroveň sú: *definovať, napísať, spoznať, opakovať, reprodukovať, (doplniť, opísať, priradiť, vybrať, určiť)* atď. **Pozn.** Aktívne slovesá uvedené v zátvorkách sa môžu použiť aj na vyjadrenie výkonu jednotlivca na iných úrovniach učenia.

2) Porozumenie

Jednotlivec je schopný porozumieť význam obsahu informácie predloženého mu v slovnej, obrazovej alebo symbolickej podobe. Obsah musí spracovať do takej podoby, ktorá je pre neho zmysluplná. Do tejto kategórie patrí **preklad z jedného jazyka do druhého alebo do inej terminológie, inej podoby; vysvetlenie obsahu vlastnými slovami, odlišenie podstatného od nepodstatného; predvídanie dôsledkov bezprostredne vyplývajúcich z daných predpokladov, formulácia toho čo je v texte obsiahnuté implicitne.**

Typické **aktívne slovesá** používané na vyjadrenie výkonu jednotlivca na tejto úrovni sú: *inak formulovať, ilustrovať, vysvetliť, vyjadriť vlastnými slovami, vyjadriť inou formou, rozlíšiť, (skontrolovať, rozšíriť, nakresliť, načrtnúť, vyplniť, opraviť)* atď.

3) Aplikácia

Zmysluplné použitie abstrakcií a zovšeobecnení (teórií, zákonov, princípov, vzťahov, metód, postupov, pojmov, pravidiel) v konkrétnych situáciách.

Aktívne slovesá: *aplikovať, demonštrovať, naskicovať, nakresliť, preukázať, riešiť, vyčíslit', vypočítať, vyhľadať, (navrhnuť, plánovať, usporiadať) atď.*

4) Analýza

Rozbor komplexnej informácie (systému, procesu) na prvky a časti; určenie hierarchie prvkov, princípov, ich organizácie; určenie vzťahov a interakcie medzi prvkami.

Aktívne slovesá: *urobiť rozbor, rozlíšiť, špecifikovať, rozčleniť, určiť, (rozhodnúť, klasifikovať, dedukovať) atď.*

5) Syntéza

Zloženie prvkov a častí do nového celku, ktorým môže byť správa, plán, postup riešenia; odvodenie súboru abstraktných vzťahov.

Aktívne slovesá: *kategorizovať, klasifikovať, kombinovať, modifikovať, napísať správu, navrhnuť, organizovať, reorganizovať, zhrnúť, vyvodit' závery, vytvorit', skonštruovať, vyvinuť atď.*

6) Hodnotiace posúdenie

Na tejto úrovni by mal jednotlivec **posúdiť, či myšlienky, vzťahy, výtvary, metódy a pod. zodpovedajú stanoveným kritériám alebo normám z hľadiska presnosti, efektívnosti, hospodárnosti či účelnosti.** Toto posúdenie môže byť kvantitatívne i kvalitatívne.

Aktívne slovesá: *argumentovať, obhájiť, rozhodnúť, oponovať, porovnať, posúdiť, preverit', zdôvodniť, zhodnotiť, uviesť výhody a nevýhody atď.*

REVIDOVANÁ BLOOMOVA TAXONÓMIA CIEĽOV

Na základe početných empirických výskumov Bloomovu taxonómiu upravili Andersonová a Kratwohl (2001), a to tak, že zmena nastala v posledných dvoch stupňoch poznávacích procesov:

1) Zapamätanie

Znovuspoznanie, napr. **spoznať** na obrázku herca.

Vybavenie z pamäte, napr. **povedať dátum** vzniku SR.

2) Porozumenie

Interpretovanie, napr. **povedať vlastnými slovami** obsah článku v novinách.

Uvádžanie príkladov, napr. **uviesť príklad** využitia Archimedovho zákona.

Zhrnutie, napr. **napísať stručný súhrn** udalostí uvedených v televíznych novinách.

Usudzovanie, napr. **urobiť vetný rozbor.**

Porovnávanie, napr. **porovnať** prvú a druhú svetovú vojnu.

Vysvetľovanie, napr. **vysvetliť príčiny** pádu socializmu.

3) Aplikácia

Realizácia, napr. **vypočítať obsah** trojuholníka, ak sú dané

Uplatnenie, napr. **určiť hranice** platnosti 2. Newtonovho zákona.

4) Analýza

Rozlišovanie, napr. **určiť**, ktoré údaje z množiny daných údajov sú potrebné na riešenie úlohy.

Organizovanie, napr. na základe opisu **uviesť argumenty** za a proti.

Prisudzovanie, napr. na základe prečítania príspevku v novinách **určiť politickú** orientáciu autora.

5) Hodnotenie

Kontrola, napr. **určiť**, či závery výskumu vyplývajú zo získaných údajov.

Kritika, napr. **rozhodnúť, ktorá z troch** metód je najvhodnejšia na riešenie daného problému.

6) Tvorivosť

Generovanie, napr. **navrhnúť možné riešenia** (hypotézy) riešenia problému.

Plánovanie, napr. **navrhnúť postup** na riešenie úlohy.

Produkovanie, napr. **nakresliť plán** atypického rodinného domu.

B. Niemierko (1979) rozoznáva 4 úrovne vzdelávacích cieľov:

1) Zapamätanie informácií (poznatkov)

Na tejto úrovni sa od jednotlivca vyžaduje **vybavenie, znovuspoznanie, reprodukovanie** termínov, faktov, pojmov, vzťahov, zákonov, teórií, zásad činnosti, postupov a pod.

Typické **aktívne slovesá** používané na tejto úrovni na vyjadrenie výkonu sú: **reprodukovat', vymenovať, definovať, zopakovať, pomenovať, napísať, nakresliť atď.**

2) Porozumenie informácií (poznatkov)

Jednotlivec dokáže zapamätané **informácie** (poznatky) **predložiť v inej podobe ako si ich zapamätal, vie ich zostručniť, usporiadať, rozpovedať obsah vlastnými slovami, vysvetliť význam veličín vo vzorcoch** atď.

Typické **aktívne slovesá**: **objasniť, vysvetliť, preložiť, vyjadriť inak, vyjadriť vlastnými slovami, preformulovať, opísať, ilustrovať a pod.**

3) Aplikácia informácií (použitie poznatkov) v typických situáciách - riešenie typicky školských úloh - špecifický transfer

Jednotlivec dokáže **aplikovať informácie** (vedomosti) **podľa predloženého vzoru, rieši podobné úlohy ako prv riešil učiteľ, alebo ako sú uvedené v učebnici** atď.

Typické **aktívne slovesá**: **aplikovať, demonštrovať, načrtnúť, vyčísliť, vyriešiť, vypočítať, vyskúšať, rozhodnúť, rozlíšiť, rozčleniť, napísať správu, klasifikovať atď.**

5) Aplikácia informácií - použitie poznatkov) v problémových situáciách - nešpecifický transfer

Jednotlivec dokáže **formulovať problémy, vykonávať analýzu a syntézu pre neho nových javov, sformulovať postup činnosti, hodnotiť podľa určitých kritérií, riešiť problémové úlohy** a pod.

Typické **aktívne slovesá**: *ocenit', obhájit', porovnat', posúdiť, vyriešiť, zhodnotiť, vyvodit' závery atď.*

Dôležité upozornenie

Taxonómiu Niemierka považujeme v zhode s viacerými pedagógmi za **najvhodnejšiu** v oblasti vyučovania **prírodovedných a technických predmetov**.

Na ilustráciu uvádzame **ukážku** aplikácie tejto taxonómie:

a) Zapamätanie:

- *definovať pojmy: cieľ vyučovacieho procesu, hierarchia cieľov, taxonómia vyučovacích cieľov;*
- *vymenovať požiadavky na špecifické vyučovacie ciele;*
- *vymenovať jednotlivé kategórie (úrovne učenia) v taxonómii B. S. Blooma;*
- *vymenovať jednotlivé kategórie (úrovne učenia) v taxonómii B. Niemierka;*
- *vymenovať jednotlivé etapy (kroky) pri určovaní špecifických cieľov vyučovacieho procesu.*

b) Porozumenie:

- *vysvetliť pojmy konzistentnosť, primeranosť, jednoznačnosť a kontrolovateľnosť cieľov;*
- *vyučovacieho procesu;*
- *zdôvodniť potrebu formulovania špecifických vyučovacích cieľov v pojmoch žiackych výkonov;*
- *opísať typické činnosti pre jednotlivé kategórie (úrovne učenia) v taxonómii B.S. Blooma, opísať typické činnosti pre jednotlivé kategórie (úrovne učenia) v taxonómii B. Niemierka;*
- *vysvetliť postup pri určovaní špecifických cieľov vyučovacieho procesu;*
- *uviesť aspoň tri argumenty v prospech špecifických cieľov vyučovacieho procesu.*

c) Špecifický transfer:

- *posúdiť, či náhodne vybraný tematický plán učiva alebo písomná príprava na vyučovanie z predmetu, ktorý učiteľ vyučuje, obsahuje špecifické ciele;*
- *určiť, ktoré požiadavky v tomto tematickom pláne učiva, písomnej príprave na vyučovanie nie sú rešpektované;*

- *pre akúkoľvek tému učiva predmetu, ktorý učiteľ vyučuje, určiť aspoň dva špecifické ciele pre všetky kategórie (úrovne učenia) Niemierkovej i Bloomovej taxonómie cieľov.*

d) Nešpecifický transfer:

- *zdôvodniť, kedy použiť Bloomovu a kedy Niemierkovu taxonómiu cieľov vyučovacieho procesu;*
- *navrhnuť a zdôvodniť taxonómiu cieľov v afektívnej oblasti, t. j. pre výchovné ciele.*

Táto taxonómia je **zameraná na afektívnu oblasť**. Rozlišuje sa v nej päť formálnych kategórií, ktoré sa členia do subkategórií (Kratwohl – a, Bloom - b, Masia - c, 1964).

- 1) Prijímanie:** (vnímavosť, citlivosť, pozornosť jednotlivca k určitým podnetom.
 - 1a Uvedomenie:** jednotlivec si uvedomuje, všíma objekt, jav, stav a pod.
 - 1b Ochota prijímať :** jednotlivec sa nevyhýba javu, objektu.
 - 1c Usmernená výberová pozornosť:** napr. pri predstavovaní jednotlivec pozorne počúva a pamätá si mená predstavovaných osôb.
- 2) Reagovanie:** zainteresovanosť, aj hľadanie určitých podnetov, tzv. aktívna pozornosť: jednotlivec si už nielen všíma a pasívne prijíma podnety, ale aj reaguje, niečo robí s objektom, javom.
 - 2a Súhlas k reagovaniu:** jednotlivec sa podrobuje pravidlám činnosti.
 - 2b Ochota reagovať:** jednotlivec sa dobrovoľne zúčastní na činnosti.
 - 2c Uspokojenie z reagovania:** jednotlivec získa zadosťučinenie z činnosti.
- 3) Oceňovanie hodnoty:** vytvorenie kladného postoja, vyvolanie záujmu, pociťovanie záväzku. Jednotlivec získa presvedčenie, že činnosť má význam, je dôležitá, dochádza u neho k vnútornej motivácii činnosti.
 - 3a Akceptovanie hodnoty:** napr. jednotlivec získa pocit príslušnosti ku skupine, ktorá rieši nejaký problém.
 - 3b Preferovanie hodnoty:** jednotlivec dáva prednosť určitej činnosti, vyhladáva ju.
 - 3c Presvedčenie o hodnote:** jednotlivec sa snaží presvedčiť iných, aby sa podujali na určitú činnosť.
- 4) Integrovanie hodnoty:** Na tejto úrovni ide o začiatok vytvárania osobného hodnotového systému myšlienkovým spracovaním a uvedomením si zovšeobecnených a dominantných hodnôt.
 - 4a Konceptualizácia hodnoty:** abstrakcia, zovšeobecnenie hodnoty, formovanie zodpovednosti za činnosť.
 - 4b Integrovanie hodnôt do systému:** uvedenie novej hodnoty do systému osobnostných hodnôt.

5) Začlenenie hodnoty do charakterovej štruktúry osobnosti: Hodnotový systém sa pevne včleňuje do charakteru jednotlivca, človek koná na základe presvedčenia, jeho slová sú v súlade s činmi, nová hodnota sa stáva súčasťou jeho svetonázoru, filozofie života.

5a Generalizovaná zameranosť: prevládajúca tendencia konať určitým spôsobom.

5b Charakterová vyhranenosť.

Pretože ide pre slovenský vzdelávací systém a o relatívne nové, netradičné formulovanie výkonov, pokúsime sa Kratwohlovu taxonómiu cieľov v afektívnej oblasti ilustrovať na **príklade**. Vyšším cieľom - zámerom výchovného pôsobenia je u jednotlivca **vypestovať pozitívny, priateľský vzťah k ľuďom inej rasy** :

a) Prijímanie

- *Jednotlivec si uvedomí, že ľudia v rôznych častiach sveta uznávajú hodnoty, ktoré sú odlišné od jeho hodnôt.*
- *Jednotlivec si uvedomí fakt, že farba pokožky nemá nič spoločné s hodnotou človeka ako jednotlivca.*
- *Keď má možnosť výberu literatúry, jednotlivec dá prednosť knihe, ktorá opisuje život ľudí v iných častiach sveta.*

b) Reagovanie

- *Aj napriek presvedčeniu, že jedlo z niektorých kútov sveta je odporné, jednotlivec je ochotný ho ochutnať.*
- *Po získaní informácie, že sa bude konať beseda o živote černochoch v Afrike, jednotlivec sa jej dobrovoľne zúčastní.*
- *Jednotlivec je spokojný s čítaním kníh a návštevou besied o živote černochoch v Afrike.*

c) Oceňovanie hodnoty

- *Jednotlivec verí, že je dôležité stykať sa s ľuďmi z iných krajín.*
- *Jednotlivec si chce dopisovať s niekým zo zahraničia.*
- *Ak má možnosť prerušiť korešpondenciu s "listovým priateľom" zo zahraničia počas letných prázdnin, jednotlivec chce v nej pokračovať.*

d) Integrovanie hodnoty

- *Cez štúdium literatúry, besedy a dopisovanie, jednotlivec je schopný obhájiť, zdôvodniť výrok: "všetci ľudia sú potrební".*
- *Jednotlivec dokáže sformulovať úsudok ako rešpektovať ľudskú dôstojnosť.*

e) Začlenenie hodnoty do charakterovej štruktúry osobnosti

- *Keď má príležitosť vybrať si spolupracovníka pre prácu v dvojiciach či skupine, vyberá si partnera podľa požiadaviek práce a schopností a nie podľa rasy či vierovyznania.*
- *Jednotlivcovo správanie sa voči ľuďom iných rás a národov, jeho presvedčenie je v súlade so slovami.*

Nie vždy je možné a aj potrebné určovať výkony v afektívnej oblasti vo všetkých subkategóriách. Ako **príklad** uvádzame vymedzovania výkonov v afektívnej oblasti:

a) Prijímanie

- *Vypočítať si prednášku o neutralizácii alebo si prečítať príslušnú kapitolu v študijnom texte.*

b) Reagovanie

- *Formulovať zásady demokracie a mať z toho zadosťučinenie.*

c) Oceňovanie hodnoty

- *Prejaviť záujem o dôsledky chudoby.*

d) Integrovanie hodnoty

- *Neuspokojiť sa s priemernosťou pri určovaní cieľov etického procesu, stať sa dobrým praktikom v ich určovaní.*

e) Začlenenie hodnoty do charakterovej štruktúry osobnosti

- *Presvedčať a pomáhať svojim kolegom určovať zásady morálky.*

Taxonómia vzdelávacích cieľov

M. Simpsona

Uvádzame hlavné kategórie Simpsonovej taxonómie operujúcej v **psychomotorickej oblasti** (upravené podľa Gronlunda, 1981):

1) Vnímanie činnosti, zmyslová činnosť

Použitie zmyslových orgánov na získanie alebo vybavenie z pamäti predstavy (plánu, postupu) o budúcej motorickej činnosti a na posúdenie potreby, hodnoty, správnosti činnosti.

Typické **aktívne slovesá**: **vybrať, určiť, identifikovať, izolovať, rozoznať, popísať, rozlíšiť atď.**

Príklad

- *Rozoznať poruchu motora podľa jeho zvuku.*
- *Podľa vône určiť potrebu okorenenia jedla.*
- *Určiť pre aký druh tanca sa hodí počúvaná hudba.*

2) Pripravenosť na činnosť

Psychická, fyzická a emocionálna (ochota, motivácia) pripravenosť vykonať určitú činnosť.

Typické **aktívne slovesá**: **ukázať, začať, reagovať, poznať, vysvetliť, prejsť atď.**

Príklad

- *Poznať postupnosť činností (algoritmus) pri riadení automobilu.*
- *Ukázať správny postoj pri streľbe pištoľou.*
- *Prejaviť ochotu (túžbu) veslovať.*

3) Napodobňovanie činnosti, riadená činnosť

Ide o začiatkové štádium pri učení sa komplexným zručnostiam. Zahŕňa imitáciu (opakovanie úkonov demonštrovaných inštruktorom) a pokus a omyl (viacnásobné vykonávanie určitého úkonu za účelom nájdania a osvojenia si správneho spôsobu jeho realizácie). Správnosť výkonu činnosti posudzuje inštruktor alebo aj jednotlivec podľa súboru príslušných kritérií.

Typické **aktívne slovesá**: **zhotoviť, skonštruovať, opraviť, zmerať, vyrobiť, zostaviť, upevniť atď.**

Príklad

- *Obviazať ranu podľa ukážky.*
- *Hobl'ovať dosku podľa ukážky.*
- *Uvariť polievku podľa návodu.*

4) Mechanická činnosť, zručnosť

Činnosť je vykonávaná spoľahlivo, bezpečne, presne, zručne. Na tejto úrovni sa utvára zručnosť v činnosti. Ide však o menej komplexné, menej zložité činnosti ako v nasledujúcich, vyšších kategóriách Simpsonovej taxonómie.

Typické **aktívne slovesá**: **rovnaké ako v kategórii č. 3.**

Príklad

- *Písať na písacom stroji všetkými prstami hladko, bez preklepov.*
- *Obsluhovať diaprojektor.*
- *Urobiť premet vpred.*
- *Pripraviť prístroj na používanie.*

5) Komplexná automatická činnosť

Komplexná, zložitá činnosť vyžadujúca vysoko koordinované motorické aktivity je vykonávaná rýchlo, bezchybne, presne, ľahko, bez váhania, automaticky.

Typické **aktívne slovesá**: **rovnaké ako v kategórii č. 3 a 4.**

Príklad

- *Plávať bezchybne štýlom motýlika.*
- *Bezpečne ovládať riadenie automobilu.*
- *Rýchlo a spoľahlivo opraviť televízor.*
- *Zručne pracovať na CNC obrábacom stroji.*

6) Prispôsobovanie, adaptácia činnosti

Jednotlivec dokáže meniť, modifikovať, prispôsobovať činnosť zmeneným podmienkam alebo v problémovej situácii.

Typické **aktívne slovesá**: **prispôbiť, zmeniť, zreorganizovať, adaptovať, zrevidovať atď.**

Príklad

- *Prispôbiť zábery pri plávaní vlnobitíu.*
- *Zmeniť spôsob tenisovej hry tak, aby sa súper unavil.*

7) Tvorivá činnosť

Vytvorenie nových spôsobov motorickej činnosti, použitie osvojených spôsobov činnosti v nových, neznámych, problémových situáciách.

Typické **aktívne slovesá**: **skonštruovať, vytvoriť, aranžovať, kombinovať, zložiť, skomponovať, navrhnúť atď.**

Príklad

- *Vytvoriť nové tanečné figúry.*
- *Navrhnúť nový módný štýl.*
- *Zložiť hudobnú skladbu pre klavír.*
- *Naaranžovať novým spôsobom kyticu kvetov.*

Taxonómia vzdelávacích cieľov

de Block

Nevýhodou vyššie uvedených taxonómií je, že existujú samostatne pre kognitívnu, afektívnu i psychomotorickú oblasť čo pripomína umelé rozdeľovanie cieľov na výchovné a vzdelávacie ciele, ktoré sa používalo v socialistickom školstve. Belgický pedagóg de Block navrhol štvorstupňovú taxonómiu, ktorá je zhodná **pre všetky tri oblasti**, t. j. **pre kognitívnu, afektívnu i psychomotorickú oblasť**:

1. **Vedomosť, zapamätanie**
2. **Porozumenie**
3. **Aplikácia**
4. **Integrácia**

Kvôli názornosti uvádzame niektoré aktívne (činnosťné) slovesá typické pre jednotlivé úrovne cieľov v de Blockovej taxonómii.

Kognitívna oblasť

1. **Vedomosť**: *zopakovať, spoznať, definovať, ukázať, vymenovať atď.*
2. **Porozumenie**: *opísať, charakterizovať, vyjadriť vlastnými slovami, vysvetliť, porovnať atď.*

3. Aplikácia: *vyriešiť, vypočítať, vyčísliť, preložiť, ilustrovať, vypracovať, analyzovať atď.*
4. Integrácia: *navrhnúť, vytvoriť, zhrnúť, posúdiť, rozhodnúť, naplánovať atď.*

Afektívna oblasť

1. Vedomosť: *vypočúť si, akceptovať poznámky, uvedomiť si atď.*
2. Porozumenie: *akceptovať názory iných, odpovedať na otázky, správne reagovať na predpisy, klásť relevantné otázky, participovať atď.*
3. Aplikácia: *automaticky reagovať na predpisy, akceptovať normy a hodnoty, spolupracovať v skupine, aplikovať normy a pravidlá atď.*
4. Integrácia: *spontánne reagovať na pravidlá a predpisy, spontánne aplikovať normy a správať sa podľa pravidiel, iniciovať spoluprácu, nachádzať uspokojenie v správaní sa a práci podľa spoločenských noriem atď.*

Psychomotorická oblasť

1. Vedomosť: *ukázať, spoznať zvuk, chuť alebo vôňu, povedať postup, zaujať správny postoj atď.*
2. Porozumenie: *demonštrovať a zdôvodniť postup činnosti, zložiť alebo rozložiť niečo známe vyskúšať atď.*
3. Aplikácia: *vyrobiť, vyskúšať, zostaviť, zostrojiť, opraviť, prispôbiť, zručne používať, urobiť, variť, strihať atď.*
4. Integrácia: *plynule vykonávať činnosť, vykonávať bez váhania, robiť bezchybne, automaticky; pracovať presne a rýchlo atď.*

Iste ste postrehli, že určovanie konkrétnych výkonov spočíva v podstate v určení týchto prvkov: **požadovaný výkon** jednotlivca, **kvalita** tohto **výkonu**, **podmienky výkonu**, minimálne akceptovateľná **norma výkonu**. Určenie týchto prvkov uľahčí zodpovedanie týchto štyroch otázok (Mager, 1975):

- 1) **Čo má jednotlivec vedieť** (poznať, naučiť sa, osvojiť si)? **Výkon.**
- 2) **Čo to znamená vedieť** (poznať, naučiť sa, osvojiť si)? **Kvalita výkonu.**
- 3) **Za akých podmienok to má jednotlivec vedieť** (poznať, naučiť sa, osvojiť si)? **Podmienky výkonu.**
- 4) **Do akej miery to má jednotlivec vedieť** (poznať, naučiť sa, osvojiť si)? **Norma výkonu.**

Zoznam skratiek

Skratka	Popis/vysvetlenie skratky/pojmu
CŽV	Celoživotné vzdelávanie
ČK	Čiastočná kvalifikácia
ECTS	Európsky systém prenosu a akumulácie kreditov pre VŠ
ECVET	Európsky systém prenosu a akumulácie kreditov pre OVP
EK	Európska komisia
EKR	Európsky kvalifikačný rámec
EÚ	Európska únia
G	Gymnázium
HACCP	Systém analýzy rizika a stanovenia kritických kontrolných bodov v cukrárskej výrobe
HŠ	Hodnotiaci štandard
ISCED	Medzinárodná norma pre klasifikáciu vzdelávania
ISCO	Medzinárodná norma pre klasifikáciu povolání
K	Konzervatórium
KŠ	Kvalifikačný štandard
MŠ	Materská škola
MPSVaR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MŠVvŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
NKV	Národná klasifikácia vzdelania
NKR	Národný kvalifikačný rámec
NSK	Národná sústava kvalifikácií
NSP	Národná sústava povolání
NŠ	Nadstavbové štúdium
OVP	Odborné vzdelávanie a príprava
OU	Odborné učilište
PMIŠ	Pomaturitné inovačné štúdium
PMKŠ	Pomaturitné kvalifikačné štúdium
PMŠŠ	Pomaturitné špecializačné štúdium
PMZŠ	Pomaturitné zdokonaľovacie štúdium
PŠ	Praktická škola
SOV	Stredné odborné vzdelanie
SOŠ	Stredná odborná škola
SŠ	Stredná škola
ŠIOV	Štátny inštitút odborného vzdelávania
ŠKOV	Štatistická klasifikácia odborov vzdelania
ŠkVP	Školský vzdelávací program
ŠMS	Špeciálna materská škola
ŠO	Študijné odbory
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
UNESCO	Organizácia spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
UO	Učebné odbory
ÚK	Úplná kvalifikácia

Skratka	Popis/vysvetlenie skratky/pojmu
ÚSOV	Úplné stredné odborné vzdelanie
ÚSVV	Úplná stredné všeobecné vzdelanie
VOV	Vyššie odborné vzdelanie
VŠ	Vysoké školy
VV	Výstupy vzdelávania/vzdelávacie výsledky
VZK	Vedomostí, zručností a kompetencie
ZŠ	Základná škola

Terminologický slovník

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Akreditovaný vzdelávací program (angl. accredited educational/study/ /training program)	Je to oficiálne schválený vzdelávací program, ktorý spĺňa príslušné štandardy (obsah, personálne, materiálové a priestorové zabezpečenie) a absolvovanie ktorého vedie k obnoveniu, udržaniu alebo zvýšeniu stanovených vedomostí, zručností a kompetencií a potvrdeniu v podobe oficiálne uznaného dokladu (certifikát, osvedčenie).
Celoživotné vzdelávanie (angl. lifelong learning)	Všetky aktivity, ktoré sa uskutočňujú v priebehu života s cieľom zlepšiť vedomosti, zručnosti a kompetencie. Zahŕňa akékoľvek všeobecné vzdelávanie, odborné vzdelávanie a odbornú prípravu, neformálne vzdelávanie a informálne učenie sa počas života, ktoré vedú k zdokonaleniu vedomostí, zručností a kompetencií z osobnostného, občianskeho, spoločenského i profesijného hľadiska. Zahŕňa tiež poskytovanie služieb profesijnej orientácie a poradenstva. <i>(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</i>
Cieľ vzdelávania (angl. objective of education)	Normy a požiadavky na celkový vzdelanostný a osobnostný rozvoj jednotlivca, vymedzuje zábery výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho vzdelávacie výstupy/výsledky vzdelávania. Sú to navrhované a plánované výsledky vzdelávania a učenia sa. Interpretujeme ich z hľadiska obsahového (spoločenská zameranosť vzdelávania), vyučovacieho procesu (vyučovanie predmetov), učenia sa jednotlivcov, vzdelávacích výstupov/výsledkov vyučovania (skúšanie).
Duálne vzdelávanie a príprava (angl. dual education and training)	Duálny vzdelávací systém je charakterizovaný kombináciou profesijnej prípravy v podniku s OVP v škole.
Dištančné vzdelávanie (angl. distance education or learning)	Je to forma riadeného diaľkového samoštúdia prostredníctvom korešpondencie, IKT alebo iných prostriedkov.

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Ďalšie vzdelávanie (angl. further education)	<p>Je neformálne vzdelávanie vo vzdelávacích inštitúciách ďalšieho vzdelávania, ktoré nadväzuje na školské vzdelávanie a umožňuje získať čiastočnú kvalifikáciu alebo úplnú kvalifikáciu alebo doplniť, obnoviť, rozšíriť alebo prehĺbiť si kvalifikáciu nadobudnutú v školskom vzdelávaní alebo uspokojiť záujmy a získať spôsobilosť zapájať sa do života občianskej spoločnosti. Úspešným absolvovaním ďalšieho vzdelávania nemožno získať stupeň vzdelania. Medzi ďalšie vzdelávanie patrí napr.: ďalšie odborné vzdelávanie v akreditovanom, vzdelávacom programe, rekvalifikačné vzdelávanie v akreditovanom vzdelávacom programe, kontinuálne vzdelávanie, záujmové vzdelávanie, občianske vzdelávanie, vzdelávanie seniorov a pod.</p>
Formálne vzdelávanie (angl. formal education)	<p>Je vzdelávanie, ktoré sa spravidla uskutočňuje v organizovanom a štruktúrovanom prostredí osobitne určenom na vzdelávanie (v školách, na vysokých školách alebo inštitúciách odbornej prípravy) a jeho výsledkom je zvyčajne udelenie počiatočnej úplnej kvalifikácie. Zahŕňa systémy všeobecného vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy, vysokoškolského vzdelávania.</p> <p>(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
Hodnotenie (angl. assessment, evaluation)	<p>Je to proces skompletizovania a interpretovania údajov a dôkazov o výkone jednotlivca. Skúšajúci overujú a porovnávajú výkony (vedomosti, zručnosti a kompetencie) jednotlivcov vo vzťahu ku kritériám. V OVP sa sumatívnym hodnotením (maturitná skúška) overuje, potvrdzuje a uznáva získaná kvalifikácia v danom študijnom alebo učebnom odbore.</p>
Hodnotiaci štandard (angl. assessment standard)	<p>Súbor kritérií, organizačných a metodických postupov na overenie dosiahnutých požiadaviek kvalifikačného štandardu.</p>

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Informálne učenie sa (angl. in-formal learning)	<p>Je vzdelávanie, ktoré je výsledkom každodenných aktivít spojených s prácou, rodinným životom, trávením voľného času a nie je organizované ani štruktúrované podľa cieľov, času, ani podpory vzdelávania. Nemusí byť zámerné, môže prebiehať kdekoľvek, napr. v rodine, na pracovisku, v mimovládnych organizáciách, v divadelnej skupine, alebo sa môže tiež týkať individuálnych aktivít doma, ako čítanie knihy. Prostredníctvom informálneho učenia sa sú zručnosti a vedomosti získané životnými a pracovnými skúsenosťami ako sú napr. cudzie jazyky, informačno-komunikačné technológie, a pod.</p> <p>(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
Kompetencia (angl. competence)	<p>Preukázaná schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu, osobné, sociálne a/alebo metodologické schopnosti na predvedenie a vykonávanie funkcií podľa daných štandardov v práci, pri štúdiu, v osobnom a odbornom rozvoji jednotlivca a pri jeho aktívnom zapojení sa do spoločnosti, v budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a pre jeho ďalšie vzdelávanie.</p> <p>(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
Kontrola vyučovacieho procesu (hodnotenie) (angl. evaluation)	<p>Je proces, ktorým sa zisťujú a posudzujú výsledky vyučovacieho procesu – vzdelávacie ciele, vzdelávacie výstupy, čiže všetko, čo sa žiaci naučili, osvojili v oblasti kognitívnej, psychomotorickej a afektívnej. Má dve roviny:</p> <p><u>Zisťovanie výsledkov</u> vyučovacieho procesu: preverovanie, skúšanie</p> <p><u>Posúdenie výsledku</u> vyučovacieho procesu: hodnotenie, preverovanie výsledkov podľa štandardov</p>
Kvalifikačná úroveň (angl. qualification level)	<p>Je to úroveň prisúdená každej čiastočnej alebo úplnej kvalifikácie identifikovaná v Národnom kvalifikačnom rámci a v Európskom kvalifikačnom rámci. Priradenie na určitú úroveň NKR vyplýva z analýzy a porovnania úrovne vedomostí, zručností a kompetencií voči všeobecným deskriptorom danej úrovne.</p>

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Kvalifikačný štandard (angl. qualification standard)	Súbor vedomostí, zručností a kompetencií požadovaných pre danú kvalifikáciu, to, čo jednotlivec má vedieť, chápať a byť schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania.
Kvalifikačný štandard čiastočnej kvalifikácie (angl. qualification standard of partial qualification)	Norma, ktorá taxatívne určuje, čo jednotlivec vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis vedomostí, zručností a kompetencií pre výkon konkrétnych pracovných úloh, pracovnej činnosti za účelom získavania, potvrdenia a uznania konkrétnej čiastočnej kvalifikácie v danom povolání (alebo v dvoch alebo viacerých).
Kvalifikačný štandard úplnej kvalifikácie (angl. qualification standard of full qualification)	Norma, ktorá taxatívne určuje, čo jednotlivec vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis vedomostí, zručností a kompetencií pre výkon konkrétnych pracovných úloh, činností alebo súboru činností za účelom získavania, potvrdenia a uznania konkrétnej úplnej kvalifikácie v danom povolání alebo skupine príbuzných povolání.
Kvalifikácia (angl. qualification)	Formálny výstup/výsledok procesu hodnotenia a validácie, ktorý sa získa, keď kompetentný orgán určí, že jednotlivec dosiahol vzdelávacie výstupy zodpovedajúce daným štandardom (výkonový – kvalifikačný štandard, obsahový štandard, hodnotiaci štandard). (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)
Klasifikácia (angl. classification)	Je zaradovanie jednotlivých výkonov jednotlivca do výkonnostných stupňov (v SR je päťstupňová klasifikačná stupnica). Základom na pridelenie klasifikačného stupňa (slovom, číslom, známkou), a tým zaradenie výkonu jednotlivca do niektorej výkonnostnej skupiny, je výsledok získaný skúšaním.
Modul (angl. module)	Samostatná, ucelená, záväzná, časová a obsahová vzdelávacia jednotka vzdelávacieho programu.

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
<p>Neakreditovaný vzdelávací program (angl. non-accredited educational/study/training program)</p>	<p>Je to vzdelávací program, ktorý môže, avšak nemusí spĺňať príslušné štandardy, ktorý vedie k obnoveniu, udržaniu alebo zvýšeniu stanovených vedomostí, zručností a kompetencií, ale jednotlivec tohto vzdelávacieho programu po jeho ukončení nezíska oficiálny dokument (certifikát, osvedčenie). Tieto vzdelávacie programy poskytujú vzdelávacie inštitúcie, rôzne občianske, záujmové a neziskové združenia a súkromné osoby.</p>
<p>Neformálne vzdelávanie (angl. non-formal education)</p>	<p>Je vzdelávanie, ktoré sa uskutočňuje prostredníctvom plánovaných činností (pokiaľ ide o ciele vzdelávania a čas vyhradený na vzdelávanie), pri ktorých je k dispozícii určitý druh podpory vzdelávania (napr. vzťah medzi študentom a pedagógom). Môže zahŕňať programy na výučbu pracovných zručností, gramotnosti pre dospelých, základné vzdelávanie osôb, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, môže to byť vnútropodniková odborná príprava a kurzy organizované organizáciami občianskej spoločnosti, zahŕňa tiež voľne dostupné vzdelávanie dospelých v rámci študijných krúžkov, projektov alebo diskusných skupín, ktoré nie je ukončené skúškou. Patrí sem aj ďalšie vzdelávanie dospelých zamerané na získanie čiastočnej kvalifikácie. (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
<p>Národná sústava povolání (angl. National System of Occupations)</p>	<p>Ucelený informačný systém opisu štandardných nárokov trhu práce na jednotlivé pracovné miesta. Národná sústava povolání určuje požiadavky na odborné vedomosti, zručnosti a schopnosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce.</p>
<p>Národná sústava kvalifikácií (angl. National System of Qualifications)</p>	<p>Verejne prístupný register, ktorý obsahuje popis čiastočných a úplných kvalifikácií rozlišovaných a uznávaných v Slovenskej republike, požadovaných na výkon pracovných činností pre dané povolanie vo forme kvalifikačných štandardov a hodnotiacich štandardov.</p>
<p>Národný kvalifikačný rámec (angl. National Qualifications Framework)</p>	<p>Nástroj na porovnávanie kvalifikácií prostredníctvom ich referencovania voči Európskemu kvalifikačnému rámcu a nástroj podporujúceho ich prenos a uznávanie v európskom priestore.</p>

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Obsahový štandard (angl. standard content)	Vymedzuje základné alebo rozšírené učivo. Určuje rozsah požadovaných vedomostí, zručností a kompetencií. Vymedzuje požiadavky a podmienky, ktoré určujú obsah vzdelávania (čo sa majú a ako sa majú žiaci naučiť a učiť) a zručnosti (čo majú žiaci urobiť a ako to majú urobiť), aby úspešne zvládli vzdelávací výstup (preukázali výkon) a vzdelávací program. Obsahový štandard sa formuluje na základe výkonového štandardu. V ŠVP sú popísané vo vzdelávacích oblastiach, v ŠkVP v učebnej osnove predmetu, v študijnom programe, v neformálnom vzdelávaní v obsahu kurzu, modulu.
Odborná príprava (angl. vocational training)	Akákoľvek forma počiatočného odborného vzdelávania alebo prípravy vrátane technickej a odbornej výučby a učňovskej prípravy, ktorá prispieva k dosiahnutiu odbornej kvalifikácie uznávanej kompetentnými orgánmi v tom členskom štáte, v ktorom bola nadobudnutá, rovnako ako aj ďalšie odborné vzdelávanie alebo odborná príprava, ktorú človek absolvuje počas svojho pracovného života. (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)
Odborná príprava mimo pracoviska (angl. off-the-job vocational training)	Je to odborná príprava zamestnanca prebiehajúca mimo pracoviska. Môže zahŕňať kurzy, prípadové štúdie, simulácie apod. Cieľom takejto prípravy býva zvyšovanie všeobecnejších vedomostí, zručností alebo kompetencií.
Odborná príprava na pracovisku (angl. on-the-job vocational training)	Je to odborná príprava zamestnanca prebiehajúca na pracovisku počas výkonu práce zvyčajne pod vedením ďalšieho zamestnanca (inštruktora, majstra a pod.). Cieľom takejto prípravy býva zvyčajne zvyšovanie konkrétnych pracovných zručností alebo pracovných návykov, prípadne získanie nových pracovných zručností vyplývajúcich zo zavedenia nových pracovných postupov.
Odborné vzdelávanie a príprava (angl. vocational education and training - VET)	Je vzdelávanie, ktoré pripravuje ľudí pre konkrétne povolania na rôznych úrovniach. Poskytuje vedomosti, zručnosti a kompetencie na získanie odbornej kvalifikácie.

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Overovanie kompetencií (Validation of Competences)	Proces hodnotenia a overovania obsahu vzdelávania a odbornej prípravy, vedomostí, schopností, zručností a kompetencií nadobudnutých počas špecifickej skúsenosti v rámci vzdelávania a/ alebo odbornej prípravy.
Počiatkové odborné vzdelávanie a príprava (angl. initial vocational education and training - IVET)	Je také vzdelávanie, ktoré je zamerané na získanie základných vedomostí, zručností a kompetencií potrebných pre uznanie úplnej počiatkovej kvalifikácie.
Povolanie (angl. occupation)	Štandardizovaný súhrn pracovných činností podľa ich obvyklého zoskupenia na trhu práce, ktorých výkon predpokladá určitú kvalifikáciu, ktorá sa získava vzdelávaním v školách.
Pracovná činnosť – práca (angl. job, work)	Cieľavedomá ľudská činnosť zameraná na tvorbu statkov a služieb, ktorú uskutočňuje človek v závislosti od vrodených a získaných fyzických a duševných schopností, vedomostí a zručností. Kvalita práce závisí od vedomosti, vzdelanosti, kvalifikácie a produktívnosti.
Preverovanie (skúšanie) (angl. assessment)	Je proces zisťovania výsledku vyučovacieho procesu na základe meranie výkonov jednotlivcov (výkonové štandardy), zistenie toho, čo žiaci vedia a čo nevedia, aká je miera toho čo vedia, oproti tomu, čo vedieť majú, ako sa zlepšili v porovnaní sami so sebou alebo skupinou.
Profil jednotlivca (angl. profile of the individual)	Definovanie konkrétnych požiadaviek na vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré musí jednotlivec po ukončení vzdelávacieho programu preukázať, aby mu bol uznaný kvalifikovaný výkon pracovných činností v danom povolaní.
Referenčné kritériá (angl. Benchmarking)	Štandardná metóda zhromažďovania a informovania o hlavných operačných údajoch spôsobom, ktorý umožňuje príslušné porovnanie plnenia úloh rôznych organizácií a programov, často s ohľadom na budovanie dobrej praxe.
Rozširujúce učivo (angl. extended learning)	Rozširujúce (prehlbujúce, doplnkové, fakultatívne) doplnka a rozširuje základné učivo na danom stupni vzdelania podľa komplexných požiadaviek odboru štúdia tak, aby jednotlivec vzdelávacieho programu mohol získať požadovanú kvalifikáciu. Rozširujúce učivo je stanovené v školských vzdelávacích programoch.

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Štandard (angl. standard)	Stupeň dokonalosti požadovaný pre určitý účel alebo akceptovaný model (vzor, norma, miera), s ktorým sú reálne objekty a procesy rovnakého druhu porovnávané alebo merané. Je to požadovaná a záväzná charakteristika kvantitatívnych alebo kvalitatívnych vlastností určitého objektu alebo javu. Je to miera (hranica), kedy je ešte možné výkon považovať za akceptovateľný.
Učenie (angl. learning)	Je proces, v ktorom jednotlivec získava, využíva a prispôsobuje si informácie, myšlienky a hodnoty, praktické a kognitívne kompetencie. Prebieha prostredníctvom premýšľania, osobných úvah, obnovy informácií a sociálnych interakcií.
Uznávanie výsledkov vzdelávania (angl. recognition of learning outcomes)	Postup osvedčovania oficiálne dosiahnutých výsledkov vzdelávania prostredníctvom udeľovania jednotiek alebo kvalifikácií. Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 2241/2004/ES o zriadení jednotného rámca pre transparentnosť kvalifikácií a kompetencií
Vedomosti (angl. knowledge)	Výsledok osvojenia, zhromažďovania a prispôsobovania informácií v priebehu vzdelávania alebo učenia sa. Je to súbor faktov, zásad, teórií a postupov, ktoré sa vzťahujú na oblasť štúdia a práce. V kontexte kvalifikácií sa vedomosti popisujú ako teoretické alebo faktické. (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Všeobecné vzdelávanie (angl. general education)	<p>Všeobecné vzdelávanie poskytuje prenosnú kvalifikáciu a podstatne zlepšuje schopnosť školeného občana zamestnať sa. Všeobecné vzdelávanie zahŕňa získavanie poznatkov, ktoré sú využiteľné nielen pre súčasnú alebo budúcu pozíciu zamestnanca v danom podniku, ale aj získanie takej kvalifikácie, ktorú môže občan vo veľkej miere uplatniť aj v inom podniku v inej oblasti práce alebo v zahraničí.</p> <p>Za všeobecné vzdelávanie sa považuje vzdelávanie na získavanie poznatkov, ktoré nie sú využiteľné iba alebo bezprostredne pre súčasnú alebo budúcu pozíciu zamestnanca v podniku, ktoré však poskytuje kvalifikáciu vo veľkej miere prenosnú na iné podniky alebo oblasti práce a podstatne zlepšuje schopnosť školeného pracovníka zamestnať sa. Všeobecné vzdelávanie predstavuje získavanie poznatkov, ktoré nie sú (nemusia byť) v priamom vzťahu k výkonu odbornej činnosti alebo povolania, avšak ktoré sú potrebné pre osobnostný rozvoj jednotlivca alebo predstavujú podmienku pre pokračovanie vo vzdelávaní na vyššom stupni.</p> <p>Nariadenie Komisie (ES) č. 800/2008 zo 6. augusta 2008.</p>
Vzdelávacie výstupy Výsledky vzdelávania (angl. learning outcomes)	<p>Sú stanovenia o tom, čo jednotlivec vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis vedomostí, zručností a kompetencií (odborné, všeobecné) nevyhnutných pre výkon určitej pracovnej úlohy, činnosti alebo súboru činností v danom povolaní alebo skupine príbuzných povolaní.</p> <p>(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
Vzdelávací program (angl. curriculum)	<p>Komplexný program riešenia všeobecných a špecifických cieľov, obsahu, metód a foriem vzdelávacieho procesu, stratégií a metód hodnotenia, organizácie a riadenia vzdelávania. Vývoj vzdelávacích programov je otvoreným procesom plánovania, realizácie a hodnotenia inštitucionálneho vzdelávania a vyžaduje si rozhodovanie a praktické riešenie na úrovni štátu, školy a triedy.</p>

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Vzdelávací štandard (angl. learning standard/educational standard)	Súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a kompetencií, ktoré majú žiaci dosiahnuť a vykonať, aby mohli pokračovať vo vzdelávaní v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu alebo aby im mohol byť priznaný stupeň vzdelania. Je súborom výkonových a obsahových štandardov v danom predmete v danom tematickom celku alebo téme učiva.
Výkonový štandard (angl. performance standard)	Základné kritérium úrovne zvládnutia vedomostí, zručností a kompetencií. Vymedzuje kritériá úrovne zvládnutia obsahových štandardov. Sú to významné vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré má jednotlivec podľa očakávania preukázať po ukončení vzdelávania.
Zamestnanie (angl. job, employment)	Vykonávanie zárobkovej činnosti zamestnancom. Ide o súbor pracovných úloh a povinností, ktoré vykonáva poverený zamestnanec a častokrát sú charakterizované vysokým stupňom podobnosti.
Základné učivo (angl. basic learning)	Predstavuje obsahové štandardy, ktoré sú predmetom vzdelávania všetkých jednotlivcov na danom stupni vzdelania. Obsahuje základné vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré si musí jednotlivec osvojiť na minimálnej požadovanej úrovni. Základné učivo je stanovené v štátnych vzdelávacích programoch.
Zručnosti (angl. skills)	Spôsobilosti uplatňovať a aplikovať vedomosti a využívať know-how na zvládnutie rôznych úloh a riešenie problémov. V kontexte kvalifikácii sú zručnosti opísané ako kognitívne (napr. uplatnenie logického, kreatívneho alebo intuitívneho myslenia) a praktické (manuálna zručnosť, šikovnosť, pohotovosť a používanie metód, materiálov, prostriedkov, nástrojov a prístrojov). (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)

Použitá a odporúčaná literatúra

- Aarkrog, V. (2007). *Can you learn theory in practice? A theoretical and empirical analysis of practice-related teaching in VET*. Copenhagen: Danish University of Education. – [Môže sa učiť teória aj v praxi? Teoretická a empirická analýza praktického vyučovania.](#)
- Achtenhagen, F. (1994). Vocational education and training. *Education*, Vol. 49-50, pp. 19-39. – [Odborné vzdelávanie a príprava.](#)
- Allais, S. (2012). Lessons about using learning outcomes. *Journal of education and work*. Vol. 25, No 3, pp. 331-354. – [Vyučovacie hodiny využívajúce vzdelávacie výstupy.](#)
- Biemans, H. et al. (2004). Competence-based VET in the Netherlands: background and pitfalls. *Journal of vocational education and training*, Vol. 56, No 4, pp. 523-538. – [OVP v Holandsku založené na kompetenciách: zázemie a pasce.](#)
- Billet, S. (2004). Learning through work: workplace participatory practices. In: Rainbird, H. et al. (eds). *Workplace learning in context*. London, New York: Routledge, pp. 109-125. – [Učenie prácou: účasť všetkých praxujúcich na pracovnom mieste.](#)
- Brockmann, M. (2007). *Qualifications, learning outcomes and competencies: a review of European divergences in vocational education and training (VET)*. – [Kvalifikácie, vzdelávacie výstupy a kompetencie.](#)
- Brockmann, C. et al. (2011). Knowledge, skills and competence in the European labour market. Abingdon: Routledge. – [Vedomosti, zručnosti a kompetencie požadované na európskom trhu práce.](#)
- Burke, J. (1995). Outcomes, learning and the curriculum. Implications for NVQs, GNVQs and other qualifications. Oxon: RoutledgeFalmer. – [Vzdelávacie výstupy a kurikulum. Implikácia NKR, všeobecných národných odborných kvalifikácií a iných kvalifikácií.](#)
- Cedefop (2010). *The added value of national qualifications frameworks in implementing the EQF*. Luxembourg: Publications Office. European qualifications framework series; Note 2. – [Pridaná hodnota NKR pri implementácii EKR.](#)
- Cedefop (2010). *The development of national qualifications frameworks in Europe*. Luxembourg: Publications Office. – [Tvorba NKR v Európe.](#)
- Cedefop (2008a). The shift to learning outcomes: conceptual, political and practical developments in Europe. Luxembourg: Publications Office. – [presun ku vzdelávacím výstupom: koncepčný, politický a praktický rozvoj v Európe.](#)
- Cedefop (2008b). Assuring the quality of VET systems by defining expected outcomes: a cross-country analysis in seven Member States. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Panorama series; 158. – [Zabezpečenie kvality systému OVP podľa definovania očakávaných \(predpokladaných\) výstupov.](#)

- Cedefop (2008c). Terminology of European education and training policy: a selection of 100 key terms. Luxembourg: Publications Office. – [Terminológia vzdelávania a prípravy v Európe.](#)
- Cedefop (2009a). The shift to learning outcomes: policies and practices in Europe. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Reference series; 72. – [Presun ku vzdelávacím výstupom: politika a prax v Európe.](#)
- Cedefop (2009c). The dynamics of qualifications: defining and renewing occupational and educational standards. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Panorama series. Curriculum reform in Europe. The impact of learning outcomes. – [Dynamika kvalifikácií: vymedzenie a obnova štandardov vzdelávania a povolania. Dopad vzdelávacích výstupov.](#)
- Cedefop (2009e). European guidelines for validating non-formal and informal learning. Luxembourg: Publications Office. – [Európska príručka na uznávanie formálneho a informálneho vzdelávania a učenia sa.](#)
- Cedefop (2010a). Learning outcomes approaches in VET curricula: a comparative analysis of nine European countries. Luxembourg: Publications Office. – [Prístupy implementácie vzdelávacích výstupov v kurikulumoch pre OVP: komparatívna analýza 9 európskych krajín.](#)
- Cedefop (2010c). Changing qualifications: a review of qualifications policies and practices. Luxembourg: Publications Office. – [Zmeny v kvalifikáciách: prieskum postupov a praktík pri zmenách kvalifikácií.](#)
- Cedefop (2011b). When defining learning outcomes in curricula, every learner matters. – [Keď vymedzíme vzdelávacie výstupy, každý jednotlivec má svoj význam.](#)
- Cedefop (2012b). Development of national qualifications frameworks in Europe. Luxembourg: Publications Office. – [Tvorba NKR v Európe.](#)
- Cedefop working paper; No 12. Curriculum reform in Europe. The impact of learning outcomes Cedefop ReferNet Austria (2011). – [Kurikulárna reforma v Európe. Vplyv vzdelávacích výstupov.](#)
- Coles, M.; Werquin, P. (2007). Education and training policy: qualification systems: bridges to lifelong learning. Paris: OECD Publishing. – [Politické vplyvy v OVP: kvalifikačné systémy – mosty ČŽV.](#)
- Collins, T. et al. (2009). *Framework implementation and impact study: report of study team.* – [Štúdia o implementácii a vplyvu kvalifikačných rámcov.](#)
- Colo (2008). *Prepared for the future: Dutch qualifications for the labour market.* Zoetermeer: Colo. – [Pripravené pre budúcnosť: Holandské kvalifikácie pre trh práce.](#)
- Cort, P. (2010). Stating the obvious: the European qualifications framework is not a neutral evidence-based policy tool. *European educational research journal*, Vol. 9, No 3, pp. 304-316. – [Jasné stanovenie: EKR nie je neutrálnym nástrojom politiky založenej na dôkazoch.](#)
- Ertl, H. et al. (2009). Reviewing diploma development: an evaluation of the design of diploma qualifications. Evaluation project report. London: DCSF. – [Prieskum rozvoja diplomov: hodnotenie tvorby diplomov pre účely potvrdenia kvalifikácie.](#)

- European Commission (2008). *Improving competences for the 21st century*. COM (2008) 425 final. – [Zdokonalenie kompetencií pre 21. storočie](#).
- European Commission (2009). *Progress towards the Lisbon objectives in education and training: analysis of implementation at the European and national levels*. COM(2009) 640 final. – [Rozvoj v OVP vzhľadom k cieľom lisabonskej stratégie: analýza implementácií týchto cieľov na európskej a národnej úrovni](#).
- European Commission (2010). *The Bruges communiqué on enhanced European cooperation in vocational education and training for the period 2011-20: communiqué of the European Ministers for Vocational Education and Training, the European social partners and the European Commission, meeting in Bruges on 7 December 2010 to review the strategic approach and priorities of the Copenhagen process for 2011-20*. – [Bruggské komuniké o rozšírenej spolupráci v OVP na obdobie 2011 – 2020: komuniké európskych ministrov školstva, sociálnych partnerov a EK k posúdeniu strategického prístupu a priorít Kodanského procesu pre roky 2011 – 2020](#).
- European Council (2009). Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). *Official Journal of the European Union*, C 119, 28.5.2009, pp. 2-10. – [Záver Rady z 12. 05. 2009 o strategickom rámci spolupráce v OVP](#).
- European Commission (2009). Key competences for a changing world. Progress towards the Lisbon objectives in education and training: analysis of implementation at the European and national levels. COM (2009) 640 final. – [Kľúčové kompetencie pre meniaci sa svet. Rozvoj podľa cieľom Lisabonského procesu v OVP: analýza implementácie na európskej a národnej úrovni](#).
- European Parliament; Council of the European Union (2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning. *Official Journal of the European Union*, L 394, 30.12.2006, pp. 10-18. – [Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o kľúčových kompetenciách pre ČŽV](#).
- European Parliament; Council of the European Union (2008). Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European qualifications framework for lifelong learning. - [Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení EKR pre ČŽV](#).
- Gehmlich, V. (2009). 'Kompetenz' and 'Beruf' in the context of the proposed German qualifications framework for lifelong learning. *Journal of European industrial training*, Vol. 33, No 8/9, pp. 736-754. – [Kompetencia a odbornosť v kontexte nemeckého NKR pre ČŽV](#).
- Hyland, T. (1994). *Competence, education and NVQs: dissenting perspectives*. London: Cassell. – [Kompetencie, vzdelávanie a národné odborné kvalifikácie: rozporná perspektíva](#).
- Hager, P. (2004). The competence affair, or why vocational education and training urgently needs a new understanding of learning. *Journal of vocational education and training*, Vol. 56, No 3, pp. 409-433. Curriculum reform in

- Europe. The impact of learning outcomes. – [Záležitosti okolo kompetencií alebo prečo OVP nevyhnutne potrebuje nové pochopenie učenia.](#)
- Hodgson, A.; Spours, K. (2010). Vocational qualifications and progression to higher education: the case of the 14-19 diplomas in the English system. *Journal of education and work*, Vol. 23, No 2, pp. 95-110. – [Odborné kvalifikácie a rozvoj vysokoškolského vzdelávania: prípad 14 – 19 diplomov anglického systému.](#)
- Huddleston, P.; Laczik, A. (2012). Successes and challenges of employer engagement: the new diploma qualification. *Journal of education and work*, 2012, Vol. 25, No 4, pp. 403-421. – [Úspechy a výzvy dohovorov medzi zamestnávateľmi: nové diplomy pre kvalifikácie.](#)
- IER. (2009). *Comparing qualifications across countries*. Coventry: Institute for Employment Research. – [Porovnávanie kvalifikácií medzi krajinami.](#)
- INCUAL (2009). *National system for qualifications and VET*. Madrid: INCUAL. – [NKR a OVP v Španielsku.](#)
- Jessup, G. (1991). *Outcomes: NVQs and the emerging model of education and training*. London: Falmer Press. – [Národné odborné kvalifikácie a perspektívny model vzdelávania a prípravy](#)
- Kärki, S.L. (2011). Learning outcome approaches in VET curricula in Finland. Presented at the Cedefop *2nd international workshop on curriculum innovation and reform, Thessaloniki 20 and 21 January 2011*. – [Prístupy implementácie vzdelávacích výstupov vo Fínsku.](#)
- Markowitsch, J.; Luomi-Messerer, K. (2008). Development and interpretation of descriptors the European qualifications framework. *European journal of vocational training*, No 42-43, pp. 33-58. – [Tvorba a interpretácie deskriptorov v EKR.](#)
- Markowitsch, J.; Plaimauer, C. (2009). Descriptors for competence: towards an international standard classification for skills and competences. *Journal of European industrial training*, Vol. 33, No 8/9, pp. 817-837. – [Deskriptory pre stanovenie kompetencií: súlad s Medzinárodnou normou pre klasifikáciu zručnosti a kompetencií.](#)
- Mulcahy, D. (2000). Turning the contradictions of competence: competency-based training and beyond. *Journal of vocational education and training*, 2000, Vol. 52, No 2, pp. 259-280. – [Prekročenie protirečení v kompetenciách: odborná príprava založená na kompetenciách a nad očakávanie.](#)
- NCCA (2011). *Flexible learning profiles: case studies from six schools*. – [Flexibilné profily učenia: prípadová štúdia 6 škôl. Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o kľúčových kompetenciách pre ČZV.](#)
- NQAI (2010). *Response of the National Qualifications Authority of Ireland to the framework implementation and impact study (FIIS)*. – [Reakcia Národnej kvalifikačnej autority v Írsku na implementáciu kvalifikačného rámca a dopadová štúdia.](#)
- Psifidou, I. (2011). Methodological approaches to test the EQF descriptors on qualifications and curricula: experiences drawn from LdV pilot projects. *European journal of qualifications*, 2011, No 3, pp. 33-42. – [Metodologické](#)

aspekty prístupov na overenie deskriptorov EKR a kurikula: skúsenosti pilotných projektov LdV.

- Souto-Otero, M. (2012). Learning outcomes: good, irrelevant, ban or none of the above? *Journal of education and work*, Vol. 25, No 3, pp. 249-258. – Vzdelávacie výstupy: dobré, nepodstatné, obmedzujúce alebo žiadne.
- Westerhuis, A. (2007). *Theoretical concepts and methodological approaches for adapting EQF to the national educational contexts*. White, J.C. (2011). Empowerment through vocational education. *Times of Malta* [online]. – Teoretický koncept a metodologické prístupy pre zavedenie EKR do konceptu národných vzdelávacích systémov.
- Werquin, P. (2012). The missing link to connect education and employment: recognition of non-formal and informal learning outcomes. *Journal of education and work*, 2012, Vol. 25, No 3, pp. 259-278. – Chýbajúce vzťahy, ktoré by spájali vzdelávanie a zamestnanosť: uznávanie výsledkov neformálneho a informálneho vzdelávania a učenia sa.
- Winterton, J.; Delamare-Le Deist, F.; Stringfellow, E. (2006). *Typology of knowledge, skills and competences: clarification of the concept and prototype*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Reference series; 64. – Typológia vedomosti, zručnosti a kompetencií: objasnenie obsahu a prototypu.
- Wolf, A. (1995). *Competence-based assessment*. Buckingham: Open University Press. – Hodnotenie/skúšanie založené na kompetenciách.

